

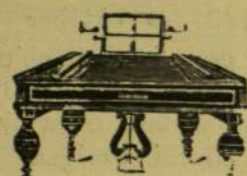
BUDAPESTI CZÉGEK.

HABITS ANTAL

hangszerész és különleges cimbalom-készítő
a fő- és szekvársi zenekola szállítója.

Budapest, VII., Erzsébet-körút 42. sz.

Ajánlja szak-
szerű tapasztalatai szerint javított és sa-
játkezüleg kés-
szített erős és tiszta hangu
cimzalmait
valamint mindennemű
hangszerek raktárát.
Szolid kiállítás!
Jutányos árak.

Arjegyzekek kivánatra ingyen és bérmentve.

LATZKOVITS A.

(Budapest, váci-utca 22)

specialis készítője jó szabású férfi-ingeknek dús választék francia és angol férfi-dívat- és finom szövött áru cikkekben.

Az 1890: XIV. törvényozikk alapján létesített

MAGYAR IPAR- ÉS KERESKEDELMI BANK- RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG.

Budapest, V., nádor-utca 4. sz.

Teljesen befizetett részvénytőke 8,000,000 frt.

V-VI ker. főkosztály Podmaniczky u. 2. (Váci-körút sarkán.) VI-VII k. főkosztály Teréz-körút 2. (Király-utca sarkán.)

TESTORY ÉS FIA

Váci-utca 24. BUDAPEST, Váci-utca 24. a nagy Kristóf átellenében.

Alapított 1805-ben.

Bel- és külföldi műipar, lámpa, díszmü- és bőrárúk főraktára.

Hoffmann és Schlosser

butorkereskedők, kárpitosok és díszítők

BUDAPESTEN,

IV. ker., Hatvani-utca 11. szám, I. emelet, (a Neruda-féle üzlet melletti palota).

Képes árjegyzékeket ingyen és bérmentve.

FOGAK

egyenkint, ugymint egész fogsorok, rágáshoz használhatóak, légnymás vagy rugóval, 10 évi jótállás mellett, bámulatos olcsó árakon készíttetnek. Katonatisztek, tisztviselők és színészeknek 40%-kal olcsóbb.

Fogspecialista KOÓS M.,

Kerepesi-ut 34., a Rókus-kórházzal szemben.

Legolcsóbb ezüst!

A királyi zálogházban nagyobb részletekben vásárolt régi ezüstöt eladok, latonkint 1 frt 5 kr.-tól kezdve följebb. Ugyiszint aranyemlékek, drágakövek és órák, a legolcsóbb árakon, nálam folyton raktáron vannak.

HEUFFEL,

Koronaherceg-utca 7, az udvarban balra.

38. SZÁM. 1893.

BUDAPEST, SZEPTEMBER 17.

40. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt félre 12 frt egész évre 8 frt félre 4 frt. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 5 frt félre 2.50. Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5 frt félre 2.50. Külföldi előfizetésekre a postai illetékek megfizetésével a postai illetékek megfizetésével a postai illetékek megfizetésével.

A »Franklin-Társulat« kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárnál kapható:

Báró Kemény Zsigmond összes beszélei.

Kiadja a Kisfaludy-Társaság.

Két kötet.

Ára füze 3 frt, vászonba kötve 3 frt 60 kr.

Tartalom: A szív örvényei (1851). — Két boldog (1852). — Szerelm és hiség (1853). — Alhikmet, a vén törpe (1853). Erény és illem (1853).

Budapest, Muzeum-körút 5. sz.

házban lévő

cipész-üzletben mindennemű lábbeliek készítése mellett különösen berendeztem magamat az

egyéves önkéntesek

részére szükséges lábbeliek kiállítására.

Huszár-cizmák, honvéd és közös hadseregbeli baka-cizmák és bakancsok, tűzvérségi és mindennemű egyenlábellek, a lehető legjobb minőségben, lehető jutányos áron gyorsan és pontosan készíttetnek.

Lőrincz István.

Toronyórákat

legolcsóbban, legújabbban és legjobban készíti:

Mayer Károly L. órágyára, Budapest, VII., Kazinczy-u. 3. Képes árjegyzékek bérmentve.

Wasmuth tyukszemgyűrű

az órában.

3x24 óra alatt eltávolít minden tyukszemét.

Egy óra ára 60 kr., vidékre 80 kr. Beküldés mellett bérmentve küldetik. Magyarországi főraktár Budapest, Király-utca 12. szám, Török József gyógyszerár.

KÜHNE E.

gazdasági gépgyára Mosonban.

Főraktár: Budapest VI. ker. Váci-körút 21. szám.

Ajánlja általában kedvelt és egyszerű szerkezetűk folytán felülmúlhatlan és több mint 13,500 példányban elterjedt

HUNGARIA és JUBILEUM-DRILL sorvetőit, egyetemes két és három vasu ekéket.

Laacke-féle kitűnő szántó-föld-boronákat, 12 nagyságban.

Laacke-féle kitűnő rétboronákat. Rostákat és konkoly-választókat. Szelelő magtár-rostákat. (Különösen figyelemre méltó!) Venzky-féle takarmány-füllesztő. Szeeska- és répvágók b. stb.

Kurcz Lipót és Társa

chemigrafiai műintézete,

Budapest, IV. ker., Egyetem-tér 6. szám.

Készít mindennemű nyomtatványhoz szükséges clichét az egyes esetekben megkívántató legcélszerűbb és legolcsóbb módszer szerint

chemigrafia, phototypia, autotypia, fametszet, fénynyomat, photolithografia, stb.

Vidéki megrendelések

a legpontosabban s aranylag legolcsóbban eszközötteknek

SCHLICK féle vasöntőde és gépgyár részv.-társ. BUDAPESTEN.

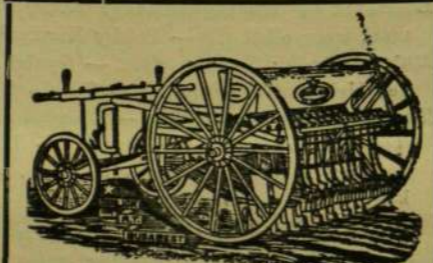
Gyár és irodák: Városi iroda és raktár: Fiók-raktár: VI. külső váci-út. Podmaniczky-utca 14. Kerepesi-út 77.

Gőz- és járgány-cséplőkészületek,

számos első díjjal kitünt. Schlick-féle szab. 2 és 3 vasu ekék,

mélyítő és egyetemes aczél-ekék, 5109 eredeti SCHLICK- és VIDAT, éle

egyvasu ekék, talajmivelő eszközök,

valamint Schlick-féle szab. „HALADÁS” sorbavető gépek,

Takarmánykészítő gépek, darálóok, őrítők, őrítők és mindennemű gazdasági gépek. Eredeti amerikai köveztető és márcokrakó arató-gépek és fűkaszaló gépek, szállítható mező vasutak stb.

Előnyös fizetési feltételek. Legjutányosabb árak.

Arjegyzekek ingyen és bérmentve

Platon és Aristoteles

Szemelvények

a görögökből fordítva, magyarázatokkal.

Dr. Péterfy Jenő és Dr. Gyomlay Gyula közreműködésével,

szerkesztette

Alexander Bernát.

Ára füze 1 frt 50 kr.

Engedélyezve mint görög-pótló-tankönyv a VIII. osztály számára 1893/35842. sz. a.

II. VILMOS NÉMET CSÁSZÁR.

FEJEDELMI VENDÉGEK KÖSZEGEN.

A BOROS-SEBESI emlékezetes napok után a kőszegi nagy hadgyakorlatok következnek. Egész Európa figyelmét magára vonja ez alkalommal Kőszeg, nemcsak azért, hogy a környékén tartandó hadgyakorlatok szokatlanul nagyszabásúak lesznek, hanem főleg azért, hogy a gyakorlatok Közép-Európa két leghatalmasabb uralkodójának szeméi előtt fognak lefolyni. A mi királyunk mint gazda fogadja ott vendégeit hatalmas szövetségesét, II. Vilmos német császárt, egyszerre mutatván be neki hadseregüket és hazánk nyugati részét. De ott lesznek még a német császáron kívül: Albert szász király, Lipót bajor királyi herceg, az angol királyi házból Arthur connaughti herceg, a mi uralkodó-házunk tagjai közül pedig *Albrecht, József, Ferencz Salvator, Frigyes, Vilmos, József Ágost és László főhercegek*, továbbá a német és olasz kormányok meghívott katonai meghatalmazottjai, nem is említve a mi kormányunk tagjait, kiknek természetesen első sorban van helye mindenütt, a hol a magyar korona fényének ragyogtatása a magyar állam képviselése a földad.

Különös örömünkre szolgálhat, hogy a már múltfélen levő járvány sem népiünkben nem vitt véghez nagyobb pusztítást, sem a nagy hadgyakorlatok elhalasztására elég okot nem adott. Ki tudja, mikor nyílt volna újra alkalom, hogy hazánk területén a mostanéhoz hasonló fejedelmi találkozás történhessen? Pedig nagyon itt az ideje, hogy hazánkról és nemzetünkről, anyagi és szellemi haladásunk tényeiről immár ne csak a koronkénti nemzetközi gyűlések látogatói, hanem maguk a velünk barátságos, vagy éppen szövetségesen levő népek fejedelmei is személyes tapasztalatok alapján értesüljenek, állami és nemzeti életünkkel színről-színre megismerkedjenek. S e tekintetből alig kívánhattunk volna nevezetesebb és becsesebb látogatókat, mint az ifjú német császár és a tisztaszász király. Mindkettő kipróbált, benső barátja királyunknak; mindkettő komoly híve a hármasszövetségnek, s így mindkettő hatalmas előmozdítója az európai népek nyugalmanak és békés haladásának.

II. Vilmos német császárt első föllépése óta folyvást sokat bíralgatják, különösen a német-ség legnagyobb ellenei, a francziák. «Nagy utazó»-nak, «szónok császár»-nak gúnyolják, mert valóban sokat utazik és sokszor tart hol pohárköszöntő-, hol egyeb beszédeket. De ezek a beszédek, ha olykor az önértzet szertelenkedése ötlük is ki belőlük, mindig tanulságosak vagy egy, vagy más részre, mert általában két fontos mozzanat uralkodik bennök: erős nemzeti érzés, meg a béke fentartására irányzott szilárd akarat. Az a sok utazás pedig sok tapasztalat szerzésére ad alkalmat, s így nagy hatással van arra, hogy a császár személyében az ember is mennél tökéletesebben kialakuljon. Nem baj tehát az, ha sokat utazik és sokat szónokol a 42 millió németégség legfőbb fejedelme. Csak legyen nemzetének és az európai békének oly szilárd és megbízható oszlópa, mint eddig.

II. Vilmos ez idő szerint 34 éves, és ötödik éve, hogy a császári koronát viseli. Száz napig uralkodott atyja, III. Frigyes császár halála után lépett a hatalmas német birodalom trónjára. Nem közönséges belátást és akaratot tanúsított már akkor, mikor a mindenható Bismarckot, — már vagy hasznára, vagy kárára, — elbocsátotta. Uralkodói és legfőbb hadúri tisztét nagy komolysággal és pontossággal végzi, de az alkotmányosság követeléseiről nem min-

dig oly szigorúan tárgyilagoss, mint például a mi királyunk. Érdemei közt első sorban említendő az is, hogy ritka szép családi életet él nejevel, Augustza Viktoria schleswig-holsteini hercegnővel, ki hét gyermekkel ajándékozta meg. Ezek közül hat fiú. A legidősebb, szintén Vilmos, a német császári trón ez idő szerinti örököse, — 1882-ben született; a legkisebbik s egyetlen leány gyermekük éppen most egy éves.

II. Vilmos császár most látogatja meg először hazánkat. Hazulról szintén hadgyakorlatokról jön, melyeket a Rajna mellékén tartottak. Bizonyára összehasonlításokat fog tenni a német és az osztrák-magyar hadsereg közt. De bizvást remélhetjük, hogy az összemérés nem fog a mieinknek kisebbségére válni.

Albert szász király pár évvel idősebb a mi királyunknál, de még csak 20 év óta uralkodik. Trónra lépte előtt pár évvel folyt le a nagy német-francia háború, melyben főleg Metz, Sedan és Páris ostrománál tüntette ki magát, s mind maig a legnépszerűbb fejedelmek egyike az egész német birodalomban. De legbüszkébbek rá saját alattvalói, a szászok, kik azt tartják róla, hogy Szászország soha sem volt boldogabb, mint most, az ő kormányzása alatt. Népének igaz barátja, országának valódi atyja, s egyszerűen egyik leghívebb támasza a német császári trónnak, melynek föllállításában és megszilárdításában neki is nagy része van. Albert király hat gyermek atyja, kik közül négy fiú. Családja, a *Wettin* uralkodó-ház, egyike a legrégebb német fejedelmi családoknak. Németország 1889-ben ünnepelte e család uralkodásának 800-dik évfordulóját. Királyunkhoz a rokonságon kívül jellemők hasonlóságán alapuló benső barátság fűzi. Bécsbe gyakran ellátogat s Ferencz József ő felségével sokszor vadászatot a tiroli Alpeseekben.

E két koronás vendég Kőszegről a hadgyakorlatok végeztével Albrecht főherceg bélyei birtokára is el fog látogatni, onnan pedig Mohácsra megy a fényes társaság, hogy a Dunán vadász-kirándulásokat tegyen, honnan pár napi időzés után országaikba fognak visszaválni.

KÖSZEG.

Az ország Dunántúli részének egyik legszebb megyéjében, Vas megyében fekszik *Kőszeg*, ez-éltől valódi, ma azonban csak névleges, szabad királyi város, mely a törvényhatóságok rendezése alkalmával lakosságának csekélyebb száma miatt önálló törvényhatóság lenni megszűnt s a vármegye hatósága alá osztatott be, címét azonban megtartotta.

Kőszeg Vas megyének Sopronmegyével többszörösodó részében, a Gyöngyös patak völgyében terül el, és pedig ott, hol a Léka felől jövő Gyöngyös vize az erdő hegyek és magaslatok által megszükitett völgyből kilépve, eléri a Kálvária-, a Szabó-, a Pogány-hegy és egyéb emelkedések alját. Itt áll előttünk ez a festői fekvésű város, a mely közelebb Európa két leghatalmasabb uralkodójának, a magyar királynak és vendégének, a német császárnak fog néhány napra szállást adni.

Kőszeg városa a Nori Alpesek nyúlványai alatt fekszik, s azon ponttól, hol a hegyek a vasmegei síkságnak helyt adva, félkör alakban hátravonulnak, csaknem a lékai völgy nyílásáig terjed. Ha szemlét akarunk fölötte tartani, legalkalmasabb átnézeti pontként a csepregi-út hágoja, vagy a kőrháztól a vasúthoz vezető jól épített, mezei összekötő út kínálkozik, a melyekről a vasmegei síkság egy részén kívül az egész városnak úgyszólván minden egyes háza a háta mögötti hegységgel és a lékai völgy nyílásával együtt egyszerre áttekinthető. Még szebb kilátás nyílik a kiválóan szép fekvésű Kálvária-hegyről, hová kényelmes sétat-út vezet, vagy az Ó-háztól mely ugyan már magasabb, de útja elég kényelmes, és igen megkapó képen látatja a nagyszerű és változatos vidék szépségeit. Az Ó-ház-ról

(609 m.) sokat mesél a nép, hogy ott valaha rablóvár állott, melyben rabló-lovagok tanyáztak. E meséknek van is némi történeti alapjuk, csak hogy igaz és nem igaz meg nem különböztethető többé bennök. Mai nap a rablóvár helyében csinosan épült messzelátó ékíti e hegy ormát, hol az ember ki is pihenheti a hegy-mászás fáradságait. Ha tiszta, szép idő van, messze földre kalandozhat itt a szem. Áttekintheti keletre a kis magyar síkság nagy részét; azután a győri, délre a sümegi, balatoni hegyek körrajzai tűnnek szemébe, míg közelebb a Ság és Somlyó kihalt tűzhányók krátere láthatók. Éjszakra a Fertő tükre csillámlik fel; mögötte a pozsonyi hegyek körvonalai ködlenek; a Fertőn innen a soproni, léngséri, meg a Rozália-hegy, ezek mögött pedig az osztrák Alpesek, a Schneeberg és a Rax ormai szemléltetők. S a hegyek előtt elterülő mezőségek és erdőségek közt mindenfelé számtalan kisebb-nagyobb falu ötlük föl, melyek délen Szombathely körül látszanak csoportosulni, míg éjszaki láncozatjukat a harkai domb mögött kibukkanó Sopron városa zárja be. Nyugatra az Ó-ház hegyestetőre, a Zeigerberg (665 m.) zárja el a kilátást. Keletre éppen előttünk fekszik Kőszeg városa; éjszakra a róti völgy nyílik, melynek mélyében a *Hétforrás vize* (424 m.), egy kristálytiszta, az Ó-ház aljában, hét gazdag forrásból eredő hegyi patak csörgedezik. A Hétforrás kedvelt kiránduló pont, a hol, ha első ízben vagyunk látogatói, szokás szerint meg is keresztelnek bennünket a hét vezér után elnevezett források vizével. Csinos séta-utak vezetnek a Hétforrás mentén *Rőt* tiszta, rendesen épült falucskába s onnan a Gyöngyös mentén Kőszegre.

A város lakosainak száma a legutóbbi népszámlálás szerint a hozzátartozó Sváb-faluval együtt alig haladja meg a hétezeret; határa 8726 kataszteri hold, a melyen hegy, völgy, rét és szántóföld, gyümölcsös és szőlőkert váltakozik egymással.

A néhány év óta megnyílt szombathelyi-kőszegi helyi-érdekű vasút állomásánál a Czeke-féle nagy gőzmalom, azután pedig az út bal oldalán a város által 1872-ben épített díszes honvéd-kaszárnya ötlük szemünkbe, mely a 73-ik számú honvéd-zászlóalj elhelyezésére szolgál, most pedig fejedelmi vendégeknek lesz ideiglenes lakóhelye. Innen a Magyar- és Császár-utcán tovább haladva, a Flórián-tér szegletéhez közel, a már felépült, de még be nem rendezett, kiválóan díszes, új, gót nagy templommal csaknem szemben látjuk a Sziklay-féle emeletes palotaszertű házat, mely József főhercegnek fog lakásul szolgálni. Itt az út kétfelé válik: a szélesebb ág (a Várkerület) a belvárost fogja körül, míg a másik ág, mint keskeny utcaöcska, a belváros központját képező Városház-térre vezet.

Ez a tér Kőszegnek a legérdekesebb része. A magas homlokzatú házak és a tér közepén álló két ódon templom azt bizonyítják, hogy régi, igen régi városban vagyunk, a melynek a rég múltban nevezetes és fényes szerepe volt. Mindjárt a tér baloldalán ott áll az érdekes külsejű városház, mely még a XV-dik századból való s keletkezése korát némely részeiben még ma is elárulja, homlokzatát az ország és a város címere mellett Jurisics címere díszíti; de e háznak nem az építési módja, nem annyira régisége az, a mi érdekessé és becsessé teszi, mint inkább benne őrzött régi levéltár, mely hazánk történetére nézve rendkívül érdekes és becses okiratokat tartalmaz.

A Városház-tér felső végén áll az úgynevezett német templom, a városnak legrégebbi temploma, a Szent-Jakab egyház, összeépítve a benézések házával. E szép gót-stílusú templomot, melyben most a benézések végzik az isteni tiszteletet, állítólag Gara Miklós nádor építtette. Ebben a templomban van eltemetve Jurisics Miklósnak, Kőszeg hősi védőjének két gyermeke, Ádám és Anna. A templom baloldali főfalában áll a vörös márvány emléktábla a Jurisics-címzettel (tollas sisak és skorpio) s rajta a következő felirás:

«Ich A.Iam Jurisitz Freyherr zu Ginz lig in diesem Grabe mit sambt meiner Schwester Anna. welches mir mein Vater Niclas Jurisitz, Freyherr zu Ginz. Röm. Kr. Mt. Rat, Camer. Obrister. Velt-hauptmann der finff niederösterreichischen und Windischen Land, und Landhaptmann in Chrain, pauen hat lassen, hiemit will uns der gutige Gott genedig, und barmherzig sein. 1538.»

Ugyancsak ebben a templomban voltak a Bucheim, Tukhoffer, Gazdag és más előkelő családok régi temetkező helyei is.

A tér közepén egymagában áll a plebaniatemplom, Szent Imre egyháza, vagyis a magyar templom, melyet 1615-ben a protestánsok építtettek, de a mely tőlük 1671-ben elvétellett. Építészetileg semmi nevezetesség nincs rajta; azonban érdekes, hogy a régi reformátorok képmásai még most is megvannak a falain.

A Városház-térnek egyik nevezetessége a gyógyszertár is, melynek ékes, régi rokokó faragványú berendezése van; e faragványok állítólag még a Széchenyi György érsek által betelepített első jezsuiták korából erednek.

A német templommal össze van építve a benézések, nagy kétemeletes épülete, melynek egyik része építészetileg is érdekes, magas délfelnyelés homlokzattal bír. Ezt az épületet Széchenyi György érsek 1671-ben a jezsuiták számára emeltette s gimnáziumot állított benne. A gimnáziumot 1774-ig a jezsuiták, azután 1815-ig a kegyesrendűek vezették; jelenleg mint algyimnázium a benézések vezetése alatt áll.

Balra az alsó vár szerény, egyemeletes homloképületét látjuk. Az árkok meg megvannak, a hid is fennáll, a tornyok egynémelyike is megvan, tulajdonképpen csak a fellegvárnak nevezhető felső rész omladozik; a többi nagy terjedelmű részét azonban, mely a mult században nyerte mai alakját, most is lakják, s mint az Esterházy hercegi család tulajdona, a hozzá tartozó kertekkel és gazdasági épületekkel együtt folytonos gondozás alatt áll. Ezt a várat védte a törökök ellen 1532. év augusztus havában a zenggi eredetű horvát nemes, Jurisics Miklós. A huszónöt napig tartott ostrom alatt négy városi tanácsos, több őrségi választott kapitány és 418 polgár esett el. Maga Jurisics Miklós is súlyos sebet kapott, de nem tágitott; végre is a törökök unták meg a dolgot s eredmény nélkül odahagyták Kőszegre.

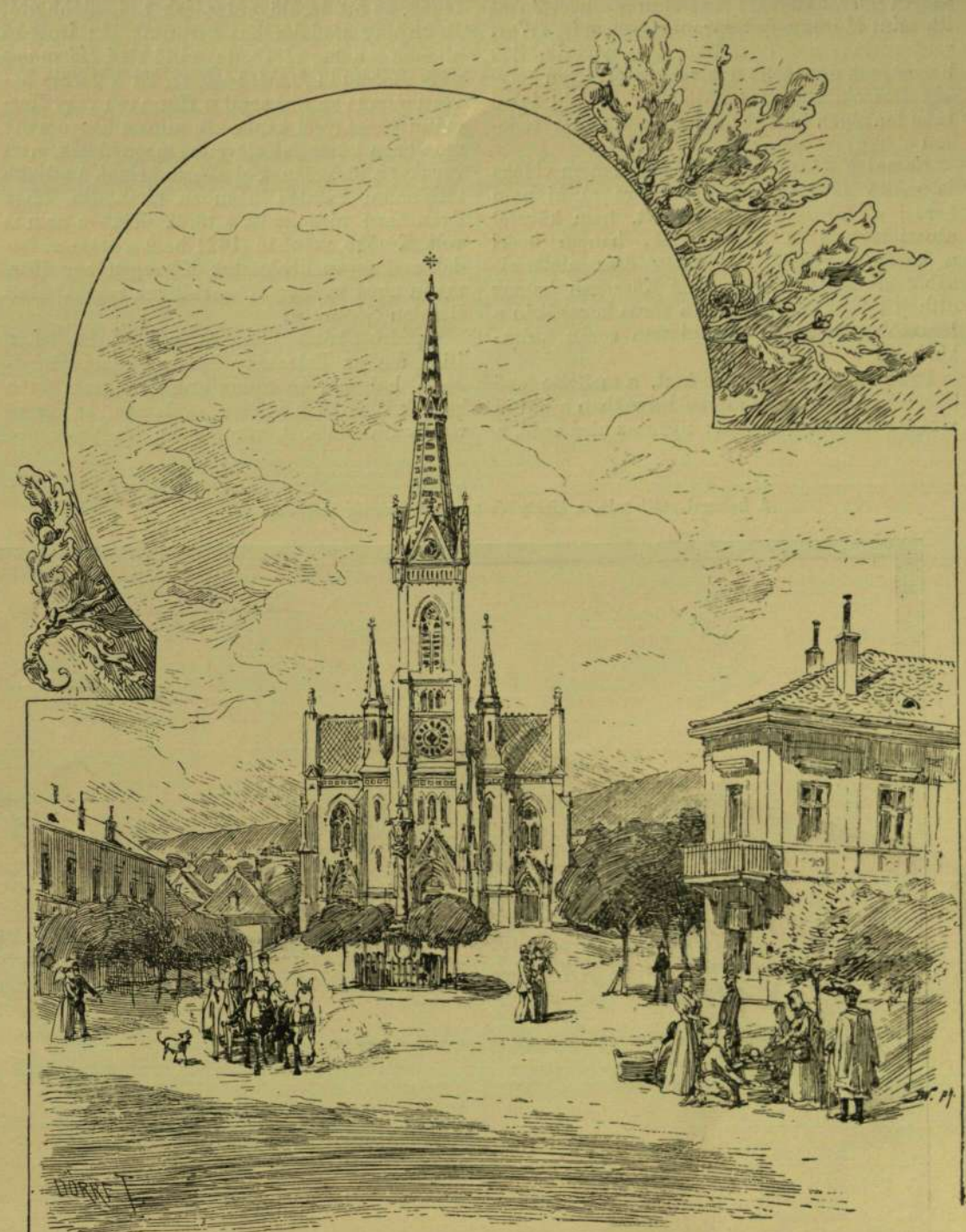
Érdekes megemlékezni az árvaházról, mely a legrégebb az országban, sőt a bécsi árvaháznál is előbb keletkezett, mert az okiratok szerint 1749-ben mint jezsuita konviktus nyitott meg; továbbá a lutheránusok templomáról, melyet 1781-ben építtettek; azonkívül a Várkerületen levő díszes gyermekkert-épületről, a város felső részén levő Albrechtinum-szegényházról s az alsó részen álló kórházról is, a mely igen régi alapítású jótekonny intézetek.

A Várkerületől vezet a Gyöngyös folyóra merőlegesen az Intézet-utca; ennek végén érjük az úgynevezett Malom-patakot, mely a Gyöngyösből kiágaztatva s abba alább ismét bevezetve, szigetelt alkot. A Malom-patakon és a Gyöngyösön átmenve a katonai intézet kertjéig érjük, hol most az uralkodók fognak tartózkodni.

A kőszegi katonai intézet 1853—56 években mint altisztképző iskola, úgynevezett Stíft keletkezett; később azonban átalakított katonai al-reálskolává növedékei, ha a morva-fehértemplomi és a bécs-újhegyi tanfolyamot is végzik, hadnagyká nevezetnek ki. Az intézet épülete egy valóban nagyszabásúan berendezett, mintegy 30 hold területű árnyas park kellő közepében áll, s homlokzatával, mely középrészében három, szárnyaiban pedig kétemeletes, a város felé néz. Van benne 250 növedék számára hely, s föl van szerelve minden megkívánható berendezéssel, a mihez még a szép kert, a nagy uszoda, a tornahely, a rózsálgát s a terjedelmes gazdasági udvar is járul. Most, hogy az uralkodókat várják, az egész épületet átalakították s egyúttal végre valahára a régi rozoga hidak helyett is újakat építtettek. Itt fognak tartózkodni az uralkodók, hol a nap fáradságai után, a tágas szép parkban pihenhetnek s honnan a nélkül, hogy a várost érinteniök kellene, bármely oldalon a szabad mezőre juthatnak.

Még a fapiaczon álló völv Schey-féle, most Korchmáros-házat kell fölemlitenünk, a melynek pazar fényű kerti szárnya szintén fejedelmi vendég, a zász király számára van fentartva.

Kőszeg már a Rákócziak idejében magyar érzelmű protestáns város volt; sőt a magyar szó is annyira meghonosodott a kis német városkában, hogy a városi tanács hivatalosan is a magyar nyelvet használta. Ezt a következő szomorú korszak megváltoztatta; de ha hazai nyelvünk háttérbe szorult is egy időre, azért a város lakói híven ragaszkodtak a magyar állam esz-

A KŐSZEGI ÚJ KATHOLIKUS TEMPLOM A FLÓRIÁN-TÉREN.

Dürer Tivadar rajza.

méjéhez, a mit a szabadságharcz dícső ideje alatt több ízben be is bizonyítottak. A legutóbbi évtizedek nemesak a város tanácsát, hanem lakóit is megmagyarosították (az utolsó népszámlálás alkalmával 3000 lakos vallotta magát magyarnak); még a szegény (szőlőművelő) kapás is, ha nem beszéli is a hazai nyelvet, legálább érti s gyermekeit cserébe küldi magyar falvakba.

Kőszeg német lakói, mint szintén a Kőszegről éjszakra s nyugatra terjedő vidékek német lakói, az úgynevezett *hienczek*, valószínűleg még a honfoglalás előtt telepedtek ide; s ethnografialag egészen különválnak Magyarország többi szász és sváb (későbbi időkben bevándorolt) németjeitől. A *hiencz* név eredetét többféleképp magyarázzák. Némelyek Heinrich (Heinz) névből származtatják; III. Henrik t. i. egy ideig megszállva tartotta e vidéket, s így lehetséges, hogy lakóit Hiencz embereinek hívták akkoriban; más verzió szerint a név gróf Henczótól eredne, a ki IV. László alatt Borostyánköt és Szalonakot bírta.

A különféle vidékek hienczeit más meg más névvel illetik, így van Hechtenstutzer, — Pum-, Kotzen-, Spigelhienczen; — Repetirhiencz a rétfalusi (Wiesen), ki körülbelül így felel a kérdésre, hogy honnan való: «Von der Wiesen sama und so»

* Sok adoma kering a «hiencz» névről, többek közt az, hogy a szent-gothardi ütközet alkalmával soká hiában várt Montecuccoli a jó hienczeket, kiknek nem volt nagy kedvtük a törökkel megismerkedni. Végre több mentésget nem találtak s mégis elindultak, — de természetesen már későn, — az ütközetnek már vége volt. Ok azonban ezzel nem törődve, itálisan bevonultak Montecuccoli táborába, s a hadvezér elé állva, nagy komolysággal jelentették: «Hiencz (hiencz, ject) sei mer da».

sama, dass ma san!» (Rétfaluból valóik vagyunk, hát azok vagyunk!) Kőszeget tekintik némelyek a «Hienczerei» központjának. A kőszegi hiencz komoly, nyugodt munkás ember, lassú felfogású, s így nagyon is elüt a rétfalusi «a draht» (abgedreht, körmönfont) kereskedő néptől. Az ő kenyérkeresete a föld- és szőlőművelés; szőlője az ő büszkesége. Öltözetje egyszerű, sötét; s ha vasárnap a szomszéd «hegyaljai» falvak (Czák, Velem, Szerdahely) világos, lobogós ruhákba öltözött leányai és menyecskei kaczkiasan lépdelnek a templomba, a kőszegi kapás leány igénytelen megjelenésével bizony nagyon háttérbe szorul. A nép komoly jelleme lassú rhythmusú dalaiból is kihallatszik; idegenek előtt ritkán énekelnek, pedig a német népdalok iránt érdeklődő sok feljegyezni méltót találna dalaik közt. Csak aratás és szüret után szólalnak meg bátrabban, több hangú chornsban, a mint munka után széles sorokban összefogódzva bevonulnak a városba.

A kőszegi kapások többnyire irástudó emberek; gyermekeiket, különösen a protestánsok, szorgalmasan iskoláztatják, sokat tartanak könyvekre, újságra; saját szőlőjükből termelt bor mellett elűldögélve szeretnek politizálni, s ha svábnak csufolja is a magyar szomszédja, jó magyar érzelmű ő azért. Tud lelkesedni hazájáért és királyáért. Látni kellett volna azt a lelkesedést, melylyel a polgárság a királylétő napok alkalmából összehívott városi közgyűlésen a rend fentartását elvállalta, s azokat a nagy áldozatokat, melyeket még a legszegényebbe is meghozott, hogy kis házat a király fogadtatására kicsinosítsa.

A Kőszegtől délre elterülő falvak lakói magyarájuknak. Német és magyar falvak közt el-

szórván horvát falvakra is akadunk; a horvátokat itt, mint Mosony- és Sopronmegyében is, »Wassergraven«-nak (vízi horvátok) nevezik. Sok helységnek népe több nyelvet beszél; ilyen helység Bozsok, Rohonc közelében. E falu lakói tulajdonképen horvát eredetűek, de már teljesen elmagyarosodtak.

Nemcsak Kőszeg városa maga, hanem vidéke is méltó az idegenek figyelmére. A ki nem keresi a fászló hegymászást, nem követel alpesi levegőt és növényzetet, hanem beéri a közép hegyvidék és síkság összetalálkozásából eredő szépségekkel, az Kőszegen hamar otthon találja magát, mert a város környékén a legszebb sétahelyek szakadatlan során szórakozhatik.

Ilyen maga az intézeti kert, a mellette levő Széchenyi-térrel s a szomszédságukban elterülő virágos mezőkkel együtt; ilyen az alsó erdő, a

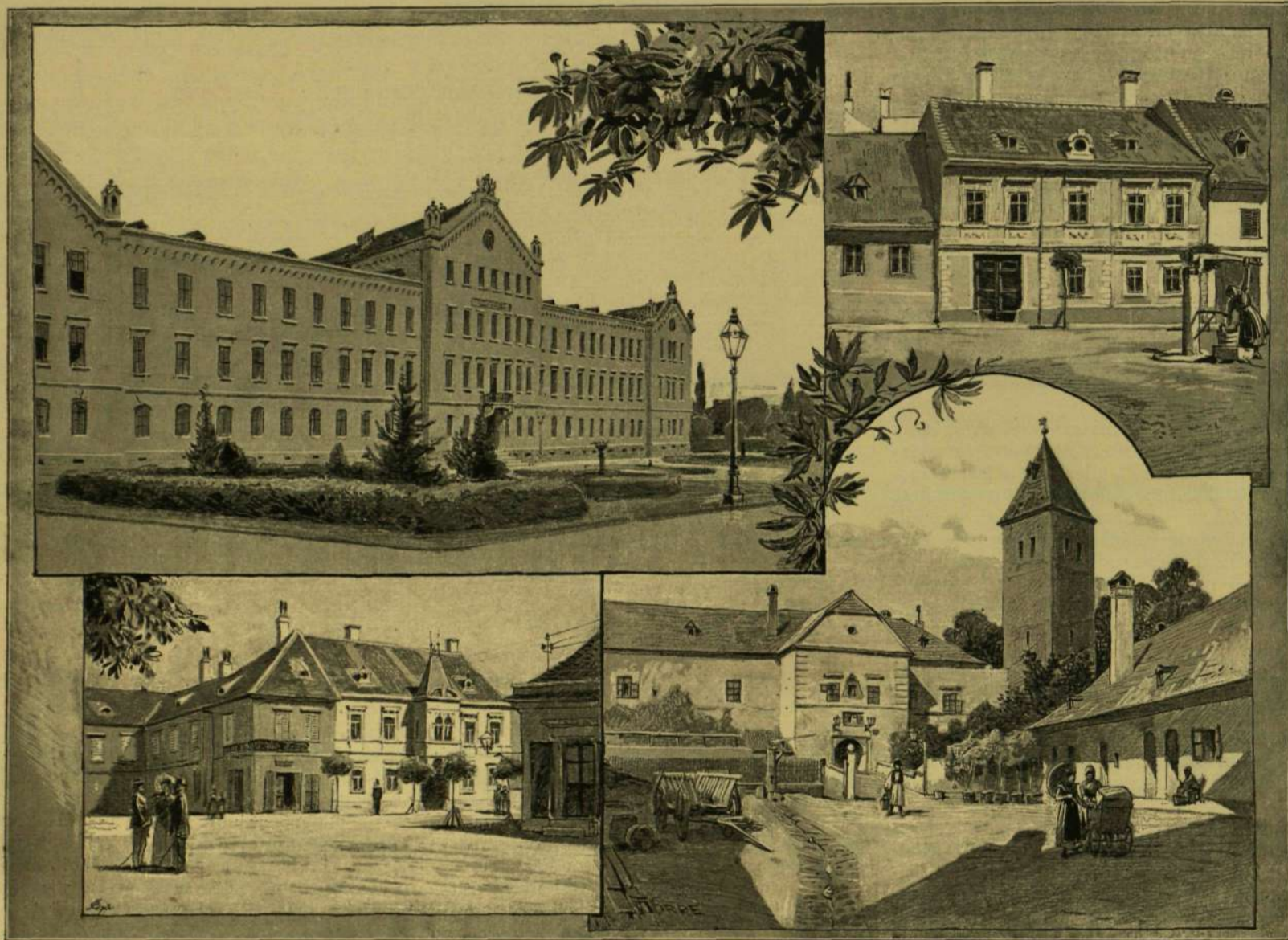
tenek, az ott terülő erdőségek t. i. előbb gróf Batthyány uradalmához tartoztak. Az Irott-kő aljában a hideg (7°C), de üdítő vizű *Hörmann* vagy *Hermann forrása* csillog. Ez a forrás nevét a monda szerint arról a Hörmann vagy Hermann várnagyról kapta, kit, mint a hagyomány mondja, a kőszegiek elevegen megnyűztak, mert várukat a törököknek el akarta árulni. Az újabb történelmi kutatás azonban kimutatta, hogy ilyen nevű várnagy itt a török időkben nem is volt. Később azonban (1621-ben) a császári hadak csakugyan kivégeztek Kőszegen egy Hörmann nevű várnagyt, mert híven ragaszkodott Bethlen Gáborhoz.

Az Irott-kőtől éjszakra esik *Léka vára*, 1671 óta az Esterházy hercegi család tulajdona, hol már százados erdők állanak őrt a hegyek oldalán s virít a cyclamen, az alpesi virány hirdetője. A vár Sopron- és Vasmege

főispánja szokott nyaralni, hajdan ferenczrendi, majd ágoston-rendi-zárda volt. Léka virágzó s fejlett község, nagy fűrészmalommal és parkettgyárral és posztóiparral, mely azonban újabb időben hanyatlott; a negyvenes években itt még 200 külföldi posztólegény dolgozott, most a lékai posztósok csak darócepasztó és pokrócz készítésével foglalkoznak.

Még távolabb, a hegység tulsó végén, mint előrs emelkedik az ősrégi *Borostyánkő vár*, a régi Pernstain, valamikor a német-újvári grófok tulajdona, később a Königsbergké s végre a XVII. század második felétől 1863-ig a Batthyányaké, kiktől az angol Egan Edvard vette meg, kinek örökösei 1892-ben a teljesen restaurált várat Almásy Edének adták el. A vár most is fennálló tornyos bástyáival három ország (Magyarország, Stíria és Alsó-Ausztria) határait őrzi. Borostyánkő vidéke nemcsak természeti

A katonai reáliskola, a király és a német császár szállása.

József főherceg lakása (a Sziklai-ház).

A vár belső kapuja.

KŐSZEG. — Dörre Tivadarnak a »Vasárnapi Ujság« részére készített rajza.

Szabó-hegy, a Kalvária-hegy, a Klausen, a róti-út és a többi; a ki pedig meszebbre vágyik, ott találja az Ó-házat, vagy a Hét forrást, vagy a közel fekvő falvakat.

De két legközelebbi sétahelyről külön is érdemes megemlékeznünk. Az egyik a kethelyi domb, melynek éle határt von Sopron és Vasmegegyék közt. E domb éléről egyaránt gyönyörű szabad kilátás nyílik magára Kőszegre és a Gyöngyös-völgyre, más felől pedig a Répeze-völgyre és a lánzséri várra. A másik a Király-árok (Königsgraben), melynek idylli fekvésű gyümölcsöseiben rendkívül nagy koronájú évszázados szelíd gesztenyefák (köztük egy óriás, melynek kerülete 8 és fél méter) nyujtanak árnyékot.

Kissé távolabb, nyugat felé fekszik nemesek a kőszegi hegyek, hanem az egész Dunántúlnak is legmagasabb csúcsa, az *Irott-kő* (883 méter), melyet egy avult feliratú sziklájáról neveznek így, melyen a még fölismerhető *CBE* betűk állítólag »Comes Batthyány Edmundus«-t jelen-

határán áll, s régebben Sopronmegyéhez tartozott, néhány évvel ez előtt azonban Vasmegegyébe kebelezték be, melyhez Léka községe már eredettől fogva tartozott. Egy része ma is lakható állapotban van s érdekes múzeumot foglal magában; a romokban heverő része azonban szintén oly gondozott, s udvarának falait oly festőileg futja be a borostyán, hogy inkább parkhoz hasonlít, mint várudvarhoz. Magának a várnak fekvése, egy keskeny, erdős hegy ormán, melyet három oldal felől körülfolyl a Gyöngyös vize, ritka szép, s a sűrű erdő alatt elterülő üde zöld rét, melynek szélén a Pál kútjának kitiünő vize fakad egyike a legkiesebb pontoknak Kőszeg kedves vidékén. A lékai templom is nevezetes épület, melyet 1655 és 1669 közt emeltetett Nádasdy Ferencz gróf. A templom alatti tágas sirbolyban pihennek a Nádasdy- és Draskovics-család ősei, közöttük Nádasdy Ferencz, az 1671-ben lefejezett országbíró és neje, Esterházy Julia. A templom melletti kastély, melyben most Esterházy Pál hercege, Sopronmege

szépségekben gazdag, de némi bányászata is van. Környékén már a XIV. században bányásztak vasat, a midőn a borostyánkői uradalom a Kanizsai-család birtoka volt. Ma itt rézkénegtelepeket tártak fel, a nagymennyiségben fellepő serpentinbót pedig egy odavalló ügyes esztergályos igen szép dísz tárgyakat farag, melyek nagy kelendőségnek örvendenek.

Ezen kívül még számos érdekes pontja van Kőszeg vidékének; ilyen *Bors-Monostor* régi temploma, a magas hegyen fekvő *Szent-Vid kápolna*, a *Kalaposkő* érdekes sziklája, továbbá *Szalónak* ősi vára, *Máriafalva* régi temploma (Steindl Imre tervei szerint restaurálva), a *Bánya* melletti antimonbánya és kohó, és *Tarcsa* fürdő.

De bármily szépek és elragadók is ezek a távolabbi eső kirándulási pontok, Kőszeg szépségeit még sem képesek elhomályosítani, s ha e szépségekhez még hozzáveszszük azt a sok kényelmet, a mit a város környéke, termékeinek változatosságával, köz- és jótékonyági intézetei-

Kőszeg város nyugatról.

A városháza és a plebánia-templom.

A Malom-patak és a Kalvária-hegy.

A vár külső kapuja.

KŐSZEG. — Bellosics Mátyás rajza.

A városháza.

A plebánia-templom, mögötte a benczések temploma és gymnáziuma.

KŐSZEG. — Dörre Tivadarnak a »Vasárnapi Ujság« részére készített rajza.

vel, fűrdőivel és egyéb berendezéseivel nyújtani képes: akkor nem tekintheti senkinek jogosulatlanak a községiek azon reményét, hogy az uralkodók mostani találkozására városuk emelkedésének új korszakát fogja megnyitni.

KÖZSEG OSTROMA 1532-BEN.

(Egykorú okiratok alapján.)

Abból az alkalomból, hogy jelenleg a közfgyelem Közsegre irányul, nem érdektelen visszapillantásunk Közseg várának ezélt negyedfél századdal történt ostromára. Közseg hős védelme Jurisics Miklós által 1532-ben az a nevezetes esemény, mely hazai történelmünknek egyik fényes lapjára van feljegyezve; az a tény, hogy egy fegyelméletlen csapat, mely hiteles források szerint 28 huszárból, 18 német lovas katonából és 700 menekült fegyvertelen parasztból állott, s melynek — Jurisics saját szava szerint — az ostrom vége felé már csak egy mázsa puskapora volt, hogy egy ilyen csapat 25 napig tudta tartóztatni a 300,000 főnyi török hadsereget, mely végre is eredménytelenül volt kénytelen Közseg alól elvonulni: oly kihetetlennek látszik, hogy kétkedéssel kellene fogadni, ha hiteles történelmi okmányok annak igazságát kétséget kizárólag be nem bizonyítanák. A községi városi levéltár számos erre vonatkozó okiratot tartalmaz. Mi csak néhányat közlünk e helyen, melyek Közseg ostromáról érdekes képet nyújtanak.

Magát az ostromot egy a város levéltárában őrzött egykorú német kézirat, melyet itt magyar fordításban adunk, a következőleg ismertetni:

Közseg ostroma 1532. évi augusztus havában.

Az örökké való Isten megtartja a hívőket. Az Isten nevében Amen. Az 1532-ik esztendőben augusztus ötödik, azaz Marie Nivis (Havi Boldogasszony) napján, mely akkor hétfőre esett, egy hatalmas török sereg vonult föl Közseg elé. A felvonulás ugyanezen hétfőn vette kezdetét és tartott péntekig. Alatta a községiek naponként kivonultak a magyar-külvárosra át a marhavásártérre egész a Gyöngyös-ig a török elé, a mikor is gyakran csepetézték vele.

E közben egy új selyemzázló lengett a város falán kődarabok és sípok mellett s onnan a legerősebben löttek az ellenségre. De már pénteken reggel a Kőhegy-szőlő körüli mezőn sátrakat lehetett látni. Hírül adatott a városnak, hogy a török császár egész hadi népével maga fog támadni. E hirre mindkét külváros lakossága sietve a belvárosba vette magát s a külváros házeit, különösen a sánczárók körül állókat, a kapitány ur (Jurisics) parancsára felgyújtották és elégették, min a török császár nem kevésbé csodálkozott és vizsgálta: mely részről eredt legyen a tűz. Szombaton reggel százezer török sátrát lehetett látni a város körüli magaslatokon egészen a felső-ház tetejéig, nem különben minden sík téren és zeg-zugban. E napon állította föl a török ágyúit a szőlőhegyeken és az alább eső sík téren, a vár- és városra irányítva azokat, és lövetni kezdte. A rá következő vasárnap, azaz augusztus 11-én egész naposszat oly iszonyú lövöldözés folyt egyrészt a törökök, másrészt pedig a vár és város között, mintha ég és föld össze akart volna roszadni. A lövöldözés még hétfőn (12-én) is eltartott. De az ezután jövő kedden (13-án) a török rohamra indult és éjjelnappal egyfolytában lövett. Tizennyolc ilyen rohamot intézett a város ellen, azonban hatalmasabbat csak kilenczet; de (Istené legyen a dicsősége) egy sem sikerült. Erre a török a körfalak aláknázásához fogott, hogy azokat puskaporral fölvesse. Három helyen sikerült is munkája, de a hol a törökök aláástak, ott a községiek, ellenásással, meghiúsították az ellenség szándékát, elézték és magukkal hozták a városba annak szerszámaikat. Mindamellét mégis sikerült a töröknek, egy aknát szétrobbantani, mire a fal 10 ölnyi hosszúságban összeomlott. Az így támadt részen át azután a török nagy csoportokban be akart törni. De Isten erőt adott a községieknek, kik lövéseikkel visszautították a törököket, s fát és földdel megtöltött hordókat helyeztek a rés elé. E roham másfél óráig tartott, s alatta a török császár maga is, Ibrahim paszával és királyunk követtségével a szőlőhegyen volt, látni akarván, miként dűlednek a falak, törnek be azokon át emberei és bálnak el a kereszté-

nyekkel. Azonban Isten megoltalmazta a községieket. A törökök még egyszer, csomagokba kötött rőzsével, akarták a sánczárkokat betemetni, de mit sem végezhettek, mert erős tüzelésnek voltak kitéve, Ezenkívül a törökök tevéken, lovak és szekerek segítségével fahasábokat hordtak össze a sánczárkokba s a fal magasságát túlhaladó három halomba rakták. De a községiek éjjel lyukakat törtek a falakon, s ezeken át kénnel, szurokkal és fagygyúval töltött hordókat löktek a farakások közé; a hordókat azután meggyújtották és a falakon át tüzes kévüket és szalmát dobtak ki, hogy a fa tüzet fogjon és gyorsan elégjen. Midőn a törökök ezt látták, nagyon megijedtek és a fahalmok segítségével sem tudtak végezni. Hanem elostogdtek, és végre augusztus 27-ik napján délután erős rohamot, és 28-ik napján kora reggel a török császár legfelsőbb parancsára a legerősebb és leghatalmasabb rohamot intézték a város ellen, mely roham délutáni egy óráig eltartott, s mely alatt néhány török zászlókkal a falakra jutott; de a keresztények Isten erejével négy zászlót elvettek tőlök, őket pedig a falakon megverték, leszúrták leoldószték.

Mikor a török a keresztényeket ilyen félelmet nem ismerő, erőszívűeknek találta, nagyon is elostogdék, s miután egész hadával 25 napon át feküdt Közseg előtt, állat és ember éhezett és aggaszkodott, nem is akart tovább maradni, hanem, mielőtt még először csak serege színe-javát vinné, hódolatot fogadott és békét kötött, azután két napon át békében elvonult. A mi fölött a községiek az Isten kegyelméből a Legfelsőbbel örvendeztek és Istennek dicséretet és hálát mondtak.

Ide jegyezzék a dicső várúr neve, valamint plébános, bíró és hadnagyok, a kik akkor, mikor a török Közsegét ostromolta, éltek, negyedmesterek és parancsnokok voltak. Nevezetesen:

A vár ura Jurisics Miklós úr, lovag, ő felsége a római király tanácsosa, Szent-Vid és Közseg kapitánya. Ezen úr után az ő Közsegén véghez vitt őszinte, becsületes cselekedete miatt bárói rangra emeltetett.

Álts Mihály plébános, de sértetlen maradt.
Rempel István városbíró, egyik karján meglövetett.

A tizenkét tanácsos

Negyedmesterek.

Erdős Pál } mind a négy agyonlövetett a
Kerszner János } falon.
Bedöcs Miklós }
Lederer Mátyás }

Schlaher András, a falon beteg lett, házában meghalt.

Schwankler Pongráz }
Markó Bálint } mind a négy megsértült a
Pickenofen Mátyás } falon.
Günser Ulrik }

Cső Mihály }
Drakner István } e háromnak mi baja sem lett
Vörös Benedek }

Négy hadnagy, kiket a város választott meg:
Bedöcs András }
Lederer Mátyás } ez mind a négy agyon-
Schneider Márton } lövetett.
Kramer János }

Khromoser György őrmester sértetlen maradt.
Ygl János zászlótartó megsértült.

Három őrmester:

Schwankler Herman } e kettő nem sérült meg.
Schmid Péter }
Schuster Erhard agyonlövetett.
Forintos Mátyás tüzérmester sértetlen maradt.
Thurmenslager agyonlövetett.
Pfeuffer megsértült.

Az ostrom alkalmával Közseg városában szerte körülbelül négyszázötven ember veszett el és lövett agyon.

A török császár az ő igazlelkű és lovagias törökei, a kik Közseg előtt estek, igen megajánlta, de hogy hány maradt közölök halva, a községiek nem tudják.

Hogy milyen volt Közseg helyzete a török ostrom alatt és előtte, azt Jurisicsnak 1532 augusztus 28-án Ferdinánd királyhoz intézett levele tanúsítja. A levél ekként szól:

«Én Bécsbe szándékoztam indulni tiz nehéz lovassal és huszonnyolc huszárral felséged szolgálására, s a szegénységemhez képest türelmetlen ellátott erősséget egy megbízható nemesre (Erdőt vagy Veőreost érthette) akartam bízni, de látván, hogy a török hadak ostromhoz készülnek, lehetetlen vala innen a megszökés gyanuja nélkül távoznom, nem mintha képes volnék Közsegét ijly nagy erő ellen megoltalmazni, hanem hogy időt nyerjen felséged a készültekhez, kitétem magamat a végveszélynek, a halálnak. Isten irgalmazzon lelkennek, mert mind-össze csak egy mázsa lőporom van.»

Egy másik levélben Jurisics a megszállásról és az ostrom kimeneteléről ekként tudósította Ferdinánd királyt:

«Személyesen nem mehetek — irá — sebeim és a kőborló törökök miatt. Huszonöt napig védtem e várost, számot tartok jutalomra. Saját költségemen védtem e házat, mindenből kifogytam. Küldjön felséged segélyt, készséggel kockáztattam felségedért életemet, de ne kívánja felséged, hogy hirnevemet új veszélynek kitegyem, most egyszer az Isten csodálatosan megmentett. Ha valamely kőbor csapat rém üt, én a várbán nem maradhatok, mert abban egy font pont puskapor sincs, a város falának négy helyen tág rése van, lakossága megfogyott, s mindene elpusztulván, közel van az éhen haláshoz.»

Közseg városának sanyarú helyzete arra indította a községieket, hogy az elrongált védműveknek, bástyafalaknak, kapuknak és tornyoknak fölépítésére, kiigazítására, ágyuk, lőpor s egyéb hadiszerek beszerzésére a német birodalomban, hol a lelkesedés irántuk melegen nyilatkozott, könyöradományokat gyűjtésnek. E célból Moszer György polgárt és Kovács Pál lelkészt 1535 február 23-án útnak indították, a kik tizenegy héti távollét után visszatérván, — következő adományokat gyűjtötték:

Vilmos herceg Münchenben adott
100 darab koronás aranyat, mely
rajnai forintban tett CXL r. frtot.
Augsburg város CC
Ulm város VI mázsa puskaport
Memmyngen város XL
Eszlingen város X
Straszburg város C
Lajos választó fejedelem Heidelbergben L
Frankfurt város XX
Haylprun (Heilbronn) XX
Nürnberg város VIII mázsa puskaport, XX darab kettősen öntött rézzel foglalt horgos puskát, mind-egyike IV r. forint értékben
Regensburgi püspök X
Passau város X
Összesen pénzben DCXX
Puskapor XIV mázsa
Horgos puská XX darab.

E gyűjtés természetesen nem volt oly eredményes, hogy a befolyt pénzösszeget a szükséges nagyobb építkezéseket fogamatossíthatták volna; de a gyűjtés sikere mindamellét érdekesen tanuskodik arról, hogy Németország mennyire érdeklődött a hős védelmet kifejtett város iránt. Azóta alig vett valaha tudomást a kis magyar városkáról s csak negyedfélszáz év múlva fordul figyelme ismét feléje, a midőn a német császár Közseg falai közt időzik.

HABSBURGOK NYELVISMERETE.

Ha minden nagy történelmi családnak megvan a maga jellegző tulajdonsága, úgy nem csoda, hogy a Habsburgok egyik uralkodó vonását általában a kitűnő emlékező erőben és a széles nyelv ismeretben ismerték fel. A kettő tulajdonképpen kiegészíti egymást, mert minden nyelvészeti tehetség a megbízható emlékezeten sarkal és utolsó sorban mindkét tipikus sajátág természetes tényezőjét találja azokban az uralkodási viszonyokban, melyek a Habsburg-dinasztiát a történelem folyamában tarka népfajok és nemzetiségek kormányzására hívták el.

Mindamellét a Habsburgok közmondásszerű nyelvtudása nem mindig érvényesült teljes mértékben, mert habár több nyelvet beszéltek is, ezek között a monarchia népeinek nyelvei nem mindig foglaltak helyet.

Sok nyelvet értett például, az olasz Tiapola Pál tanúsága szerint, II. Miksa is, mert őt nyelven beszélt folyékonyan, de hogy ezek között ott volt-e a magyar is, arra nézve nincs biztos adatunk. Alig hihetjük, mert a lengyelt sem értette. Legalább mikor 1576 január 18-ikán a Báthory István uralkodásával elégedetlen lengyel párt egy küldöttsége Bécsben, Laski József palatinus vezetése alatt felajánlotta neki a lengyel koronát, Miksa feleletében engedelmet kért, hogy nem válaszolhat szintén lengyelül, mivel e nyelvet nem tudja.

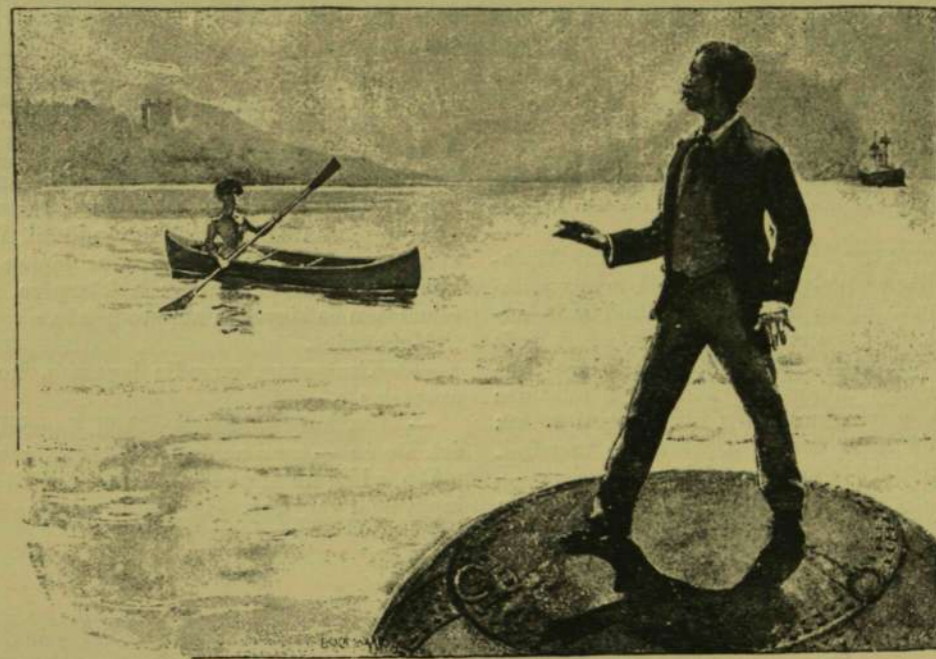
Ekkor még a Habsburg főherczegek nevelése általában túnyomólag spanyol és olasz volt, már csak a jezsuita befolyás miatt is. Miksa utódja, Rudolf alatt is olasz volt az udvar nyelve, s a császár előszeretettel az idegenek, különösen az olaszok és spanyolok iránt fokozta az, hogy legkedveltebb kegyencznője, Strada Katalin is az utóbbi nemzetből származott. Különös, hogy nálunk a latin nyelv politikai és hivatalos elismertetése volt egyik gátja annak, hogy a nemzeti aspirációk ritkán mentek odáig, hogy a Habsburg-házbéli királyoktól a magyar nyelv elsajátítását kívánják, holott a politikailag jelentéktelenebb csehek már ekkor sürgették Miksát, hogy trónjának örökösét Spanyolországból hazahozassa és melléje cseh instruktort adasson, a mi meg is történt.

Tiszta német nevelésben részesült Ingolstadtban II. Ferdinánd, s azon népek nyelvére, melyek felett egykor uralkodni vala hivatva, őt sem tanították. Ellenben III. Ferdinándról fenmaradt ugyan, hogy mialatt Gráczban tanult, egy izben felséges atyját, ki látogatására jött, cseh nyelven mondott üdvözlő beszéddel lepte meg, de hogy magyarul is tudott volna, lehetőség állítani. A Habsburgok hatalmi politikája ez időben még sokkal inkább a cseh koronában kereste támaszpontját, s III. Ferdinánd csak rokoszenve eléggé ismeretes.

Az elősorolt uralkodók egyébként nem is fordultak meg Magyarországon a Pozsonyban és Sopronban tartott országgyűléseken és koronázásukon kívül, a mint nem fordultak meg a következő uralkodók sem, legfeljebb vadászataik alkalmával tévedtek át egy-két napra valamely Ausztriával szomszédos határmegyébe. Latinul mondták el a koronázási esküt is, ép úgy, mint Mária Terézia. De már II. József országainak majd minden nyelvét beszélte, s bár idegenszerű kiéjtéssel, magyarul is tudott s hazánkban azt számos látogatásai alkalmával szívesen beszélt magyarul.

Ettől fogva a Habsburg főherczegek tanulmányai közt a monarchia népeinek nyelvei mind nagyobb tért foglalnak el. II. Lipót tudott magyarul, csehül, s legidősb fia és utóda, I. Ferencz egyike volt a Habsburg-fejedelmek közt azoknak, kik legtöbb nyelvet beszéltek.

Magyarul tartotta az országgyűlés megnyitó beszédét 1848-ban Pozsonyban V. Ferdinánd is, a ki egyebiránt még sokkal jobban bírta a cseh nyelvet, a minek tanuságul nem egy izben dicsekedett, hogy mint jeles botanikus minden növénynek ismeri cseh elnevezését. A mi Ferencz József királyunkat illeti, ő talán az összes eddig élt Habsburgok között a legnagyobb lingvista, a ki már hat éves korában kezdte meg a monarchia nyelveinek elsajátítását. És magyarságáról fényes tanuságot szolgáltatott az a felavatási beszéde, melyet ezélt negyvenöt évvel Pestmegye gyűléstermében István nádor beigtatása alkalmából, mint V. Ferdinánd he-

«Istenem!» kiáltá a fiatal ember, hirtelen talpra ugorva.

lyettesítője tartott. E beszéd jó magyarsága és helyes előadása akkor bámulatba ejtette az udvari köröket és sok hízélgő elismerésnek tette részesevé az ifjú főherczeg, a kiről különben azt tartják igen jól értesült egyének, hogy a monarchia szláv népeinek nyelveit is úgy beszél, mint anyanyelvét.

TANYÁN.

Messze, messze, hol a róna,
Mintha alvó lányka volna,
Fényes ég keblére dől:
Kis lak áll, kis gerle-fészek,
Nem zavarják gondok, vészek,
Csupa menny, kívül, belül.

Suttogó lomb, akác lombja
Hajlik rája; sűgva mondja:
Fáradt vándor jöjj ide;
Hagyd a várost vig zajával,
Ünnepelj e szent magányban!
Jer, pihenj meg enyhibe!

Hogyha megviselt az élet,
Szíved itt majd újra éled,
S égi béke leng körül.
Napsugár, szellő, madárdal
Szárnyán lelked égbe szárnyal
S megifjodva él s örül.

Fölkelhetsz a napsugárral,
Dalolhatsz a kis madárral,
Szellő csókol homlokod!
Járhatsz-kelhetsz pillét tűzbe,
Vadvirágból csokrot fűzve
Kakukkfűves halmokon.

Hogyha megleszáll az éjjel:
Millió csillagszemével
Mosolyog rád az ég;
Hamuszint öltött határnak
Peremén a földre szállnak
Langy kódok s pászortűz ég.

S mig ott künn a nagy természet
Bájtától lesz lelked részeg,
Benn a lélek tűve vár;
Körülleng a szív derűje,
Háziaság bája-bűje,
Éz a legfénylőbb sugár.

Nyílt a szív itt, mint a róza;
Néma ajk is mintha szólna
Hogyha rád mosolyg a szem;
A hűség rúd adója
E tanyának nem lakója
S nincs itt látszat semmi sem.

S mint a kéklő égi távol,
Melyen fénylő nap világol,
Derűs iten minden arzát,
Itt az ember szíve számít,
Tüntetés, zaj el nem ámit,
S elecsül a föld harc.

Itt nővel fel, lelke álma:
Rózsajákú, szőke lányka,
Itt merengek én veled;
S lelkemet a sors viharja
Hogyha összetépi, marja:
Enyhülést csak itt lelek.

Szalay Károly.

A DE PLONVILLE ÚR VESZÉLYES HELYZETE.

Elbeszélés. (Vége.)

Irtá BARRÓBERT.

A láthatáron egy hatalmas hadihajó jelent meg, lassan közeledve. De Plonville arca reménytelől sugárzott. A hajó-kosárból bizonyosan észre fogják venni integetését. Elkézdett hát integetni. És, mintha csak az ő hívására, a láthatáron még egy második hadihajó is megjelent, majd egy harmadik is. Plonville levette a kabátját s azt lobogtatta, mint valami vitorlát.

Egyszerre a legelső hajó fedélzetéről valami fény villant meg és egy kis szürke felhő emelkedett föl, s néhány pillanat múlva a part hegyei tompa dőrej visszhangját verték vissza a tenger felé, melynek vize meg-megcsobbant, a mint sima tükrén valami tárgy meg-megütődve tova siklott, mint mikor a vízre lapos kőveceket hajigálnak a gyerekek.

De Plonville ijedten gubbaszkodott le. Az előbbi játék néhány percz múlva ismétlődött, a második, majd a harmadik hajóról.

De Plonville vére megfagyott. A nagy vasgömb, melyen ült, a tengeri hajók lövésai gyakorlatainak szolgált célpontul.

Most egy ágyúgolyó alig száz lépésnyire tőle csapott a vízre, azután onnan visszapattanva, tiz-tizenöt ölnyi távolságban ismét érinté a víz színét, a mint megint lecsapódott, egyre növekedő karikákat rajzolgatva, s azzal elmerült.

Egyetlen szerencséje volt hősünknek az egyre veszélyesebbé váló helyzetben, hogy a hajók tüzérése igen-igen rosszul tudott cselezni. A golyók hol jobbra, hol balra csapott el mellette, de mindig negyven-ötven lépésnyire.

De Plonville, látva maga előtt a kikerülhetetlen végzetet, mert hogy a franciaia hajóhad legénysége mégis elég jól fog cselezni tudni, hogy a vasgömböt eltalálja, abban kételkedni nemzeti büszkesége nem engedé, elhatározta, hogy nyugodtan és bátran néz szembe a halállal. Csak azt sajnálta, hogy senki se lehet tanúja hősiességének. Mert hasonló esetekben mindig bizonyos vigasztaló tudat, ha valami harczterti tudósító, vagy legalább egy reporter van a közelben.

De Plonville a helyzetében kifejtendő legnagyobb lelki nyugalommal várta a történeteket. A lövöldözés csak nem akart alább hagyni. Az ágyugolyók jobbra-balra csapkodtak el mellette. Ugy látszik, az volt a szándékuk a hajók tüzeinek, hogy a lövöldözést mindaddig folytatják, a míg a nagy vasgömb alaposan eltalálva és kilyukasztva el nem merül. De Plonvillera nézve kevés biztatás volt ebben a gondolatban.

Egyszerre egy ágyugolyó alig néhány lépésnyire előtte csapódott le a vízbe. A másik pillanatban már olyan kondulást hallott, mint mikor egyik érző a másikhoz ütődik, s oly erős lökést érzett, hogy hátra tántorodott és a tengerbe zuhant. Mikor nagynehezen a felszínre emelkedett, a vasgömb még ott libegett a víz színén, de látta lassan alább-alább merülni. Világos lett előtte minden. A lövés — végre — talált és oly erővel érte alig néhány lábnyira a

— «De hisz az vagyok, De Plonville.»
— «De hiszen a haja egészen ősz... No, de nem is esodálom...»

— «Kisasszony» — mondá hősünk, kezét szívére téve, — «meg kell vallanom... nem tagadhatom... meg valék rémülve... egy kicsit. Azaz... nem azt akartam mondani... hanem... igen, igen... nagyon sajnálom...»

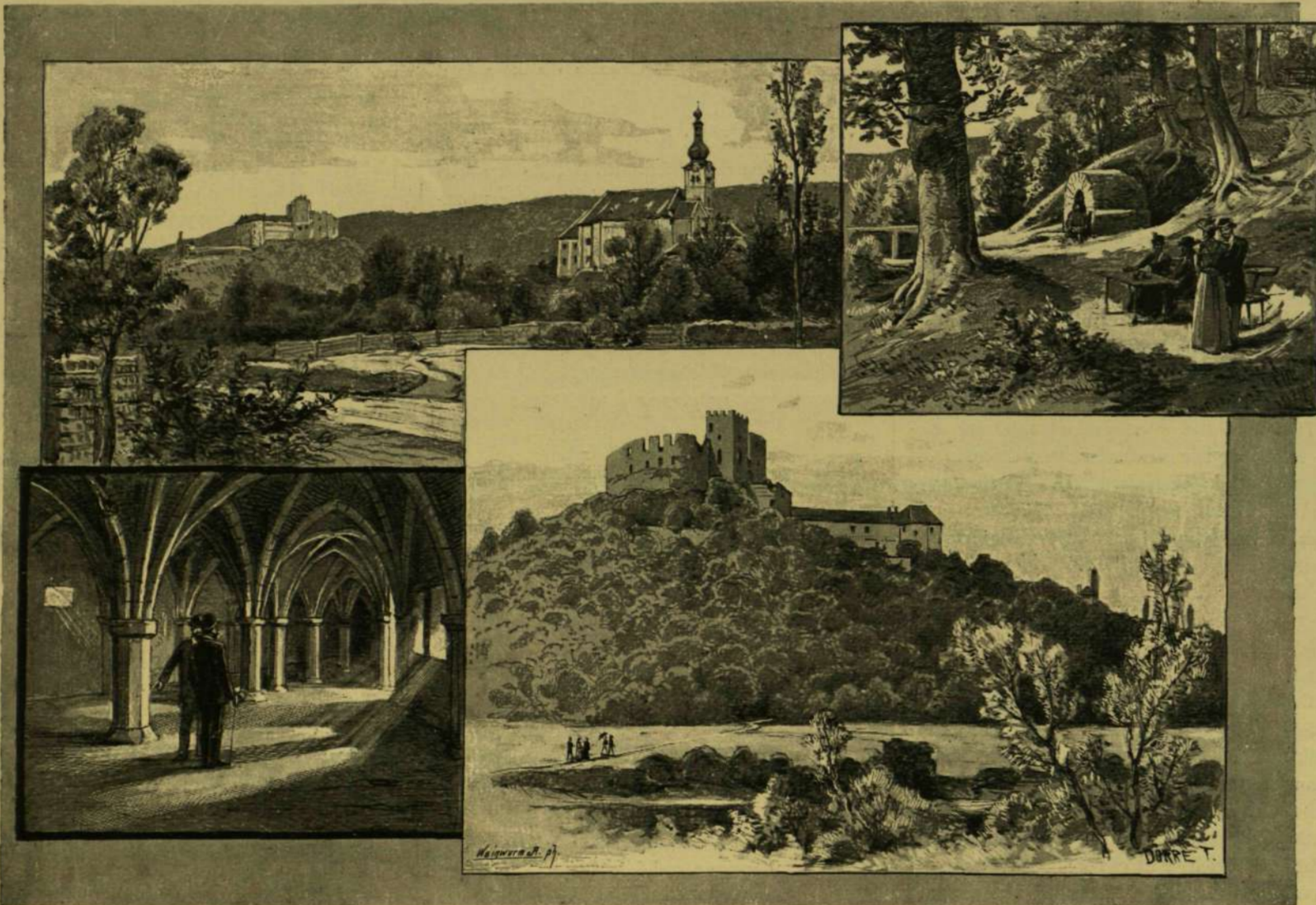
— «Szíveskedjék többet nem beszélni, hanem jöjjön hamar. Le tud onnan jönni. Vigyázzon, a csolnaknak ne a szélre lépjen, mert könnyen felborul, hanem a közepére. Aztán csendesen és vigyázva kuporodjék le.»

Megtörtént.
— «Kisasszony, engedje legalább, hogy én evezzek.»

— «Csakhogy ahhoz érteni kell, ön pedig nem ért. De én — szerencsére — értek. Kérem, legalább addig ne mozgolódjék, a míg lőtávolon kívül nem vagyunk. Magam is nagyon félek.»

Léka nyugatról.

Pál kútja.

Gót terem a várromban.

A lékai várrom a Pál kútjától tekintve.

LÉKA. — Dörrre Tivadarnak a «Vasárnapi Ujság» részére készített rajza.

víz alatt a vasgömböt, hogy annak oldalán lyukat vágott, s most a belől üres gömb lassacskán kezdett vízzel megtelni és süllyedni. Sorsa tehát most már végleg el volt döntve. Felmászott a süllyedő gömbre, s most már nem is hősies bátorsággal, hanem fásult, tompa megadással várta néhány percz múlva elkerülhetetlenül bekövetkező végét. Kényelmesen — ha ugyan hasonló helyzetben lehet valamit «kényelmesen» cselekedni — leült a lassan elmerülő vasóriásra, szemben a hajókkal, s nyugodtan szemlélgette azokat.

Lehetetlen, hogy a hajókról észre ne vették volna. De miután élő lénynek a vasgolyó célpontokon semmi keresni valója nincsen, s a céllovési szabályzatokban ennél fogva ilyen esetre nézve intézkedés nem is foglaltatik, lehetőleg nem sokat törődtek vele.

— «Meg van sebesülve?» kérde egyszerre egy tiszta, csendő hang a háta megett.

— «Istenem!» kiáltá a fiatal ember, hirtelen talpra ugorva.

— «Óh! bocsánat, azt hittem, hogy De Plonville úr.»

— «Kisasszony, ön oly bátor...»

— «Psz!»

Stansby kisasszony emberül evezett. Egyszer azonban hangosan elsikoltotta magát, a mint egy ágyugolyó nem messze tőlök csapódott a vízbe. De a lövöldözés csakhamar megszűnt. A hajókön bizonynyal észrevették, hogy egy csolnak van a lőtávolon belül.

Stansby kisasszony egy ideig merőn nézte a vele szemben ülő rémült fiatal embert, — aztán hangosan elkezdett kacagni.

De Plonville megjéjt, hogy tán a nagy félelmetől történt valami baja. Biztatni kezdte:

— «Kisasszony, kérem, ne féljen, már túl vagyunk a veszélyen.»

— «Dehogy félek, — szölt a fiatal lány — eszemben sincsen. Az apám admirál volt. Hanem furcsa tévedésemem nevetek... Hiszen — jó!»

— «Micsoda?» kérde hősünk, még jobban elrémülve.

— «A haján!»

De Plonville a hajához kapott. Az oda szá-

tanulmányozása céljából mint buvár a tenger fenekén is járt, legújában 8—10 méternyi mélységben kitünően sikerült fényképeket készített. E célra Boutan gépét egy vízmentes dobozba helyezve állítja a felveendő tárgy elé s a szükséges világítást magneziumos fényvel idézi elő. Boutan szerint 1—2 méternyi mélységben a nap sugarainak világítása elegendő lenne a fénykép felvételére, a nélkül, hogy ezért a vízbe kellene menni.

* Japán némely részében tolvajok vagy rablók fölött szavazás útján hoznak ítéletet. Valahányszor lopás vagy rablás fordul elő, az illető falu előjárója a lakosság férfiai közt apró papírszeleteket oszt ki, melyekre mindenki fölírja az általa gyanuba vett egyén nevét, kire legtöbb szavazat esett, azt minden további teketória nélkül felakasztják. Rendszerint a falu legvárosabb és legrosszabb emberére esik a választás, még pedig oly indokolással, hogy ha tán nem is ez alkalomból, hanem általában a kötelek úgy is megérdemelte volna.

* A világ leggyorsabb vasúti közlekedése New-York és Buffalo közt van, mert a New-Yorkból elinduló gyorsvonat óránként 81 kilométert halad s így a 700 kilométernyi utat Buffalóig rendszeren 8 óra és 7 percz alatt teszi meg.

radt tengeri só kezdett róla hullani. Ő is nevetett.

Mint minden szomorúan kezdődő és a végén jóra fordult történetnek, ennek is házasság lett a vége. Legalább Stansby kisasszony nem hiába mentette meg egy fiatal ember életét...
Angolból: ifj. Szász Béla.

EGYVELEG.

* Sziámi igazságszolgáltatás. Ha Sziámban gyilkosság történik s a büntetést egyhamar nem kerithetik elő, a büntett helyétől minden irányban 3000 ölnyre lakó egyénekre pénzbírságot rónak ki, hogy így ezentúl a közbiztonságra jobban ügyeljenek.

* Fényképezés a tenger alatt. Boutan nagy-hírű francia tudós, ki a tengeralatti állatvilág

RÉGI MAGYAR KIRÁLYFOGADÁSOK.

Lelek örömmel lángoló hevétől dobban fel Magyarország földje mindannyiszor, valahányszor fölment királya lépteit érzi barázdáin. Az ünneplés ritka nagyszerűsége, melylyel ép most is övezte a nemzet uralkodóját, ragaszkodása túlcsepontgőzölmeinek ép oly tiszteletreméltó jele, mint keleti temperamentuma, büszke lovagiassága s gazdag áldozatkész-sége hagyományos vonásainak. A magyar király személyének megillető fényvel övezése Szent István koronájának területén, fényt vet vissza egyszersmind a nemzetre magára is, mely önmagát ünnepli királyában, a ki politikai hatalma és tekintélye teljes kibontott nimbuszában, egész komoly méltóságában áll a nemzet elé, hogy sebeire téve újját, szavának varázserejével orvosolja azokat.

Nagyobb utazásoknál régi királyaink sem mindig harcias méneken ülve tartották bevonulásukat egyik-másik városba; Mátyás királyról például tudjuk, hogy gyakran használt kényelmes hordszékét, melyet nyolcz udvari szolga emelt. Ily utazások még sokkal gyakoribbak voltak történetünk első századaiban, a mikor királyaink nem bírván állandó rezidenciával, lakhelyüket hol itt, hol ott ütötték fel, s a fogadtatás költségeit a kitértetett városok önmaguktól följánlott önkéntes adóval fedezték.

Fényűző Anjou-királyaink kora gyakran látott ragyogó ünnepeket. Ha Róbert Károly a rákosi országgyűlésekről Visegrádra rándult, egy keleti satrapa káprázatos győzelmű menetét látva elvonulni a pazar díszben, melylyel kísérete tündöklött. Kétszáz testőr nyitotta meg a menetet, arannyal ékes díszruhákban, bibortakaróval borított hollófeke lovakon, majd szünetlen új, meg új látványossággal gyönyörködtetve a szemet, egymásután következtek tarkán az

udvari szolgálk, vadászok, főméltóságok, külföldi fejedelmek és főpapok beláthatlan ezrei, mindenikök ismét egy-egy egész kis udvarral körveve magát. A mérföldnyire kiterjedő menet közepén, nápolyi alabárdosaitól körülveve, haladt a király és királyné.

Mátyás király alatt kezd csak általánossá

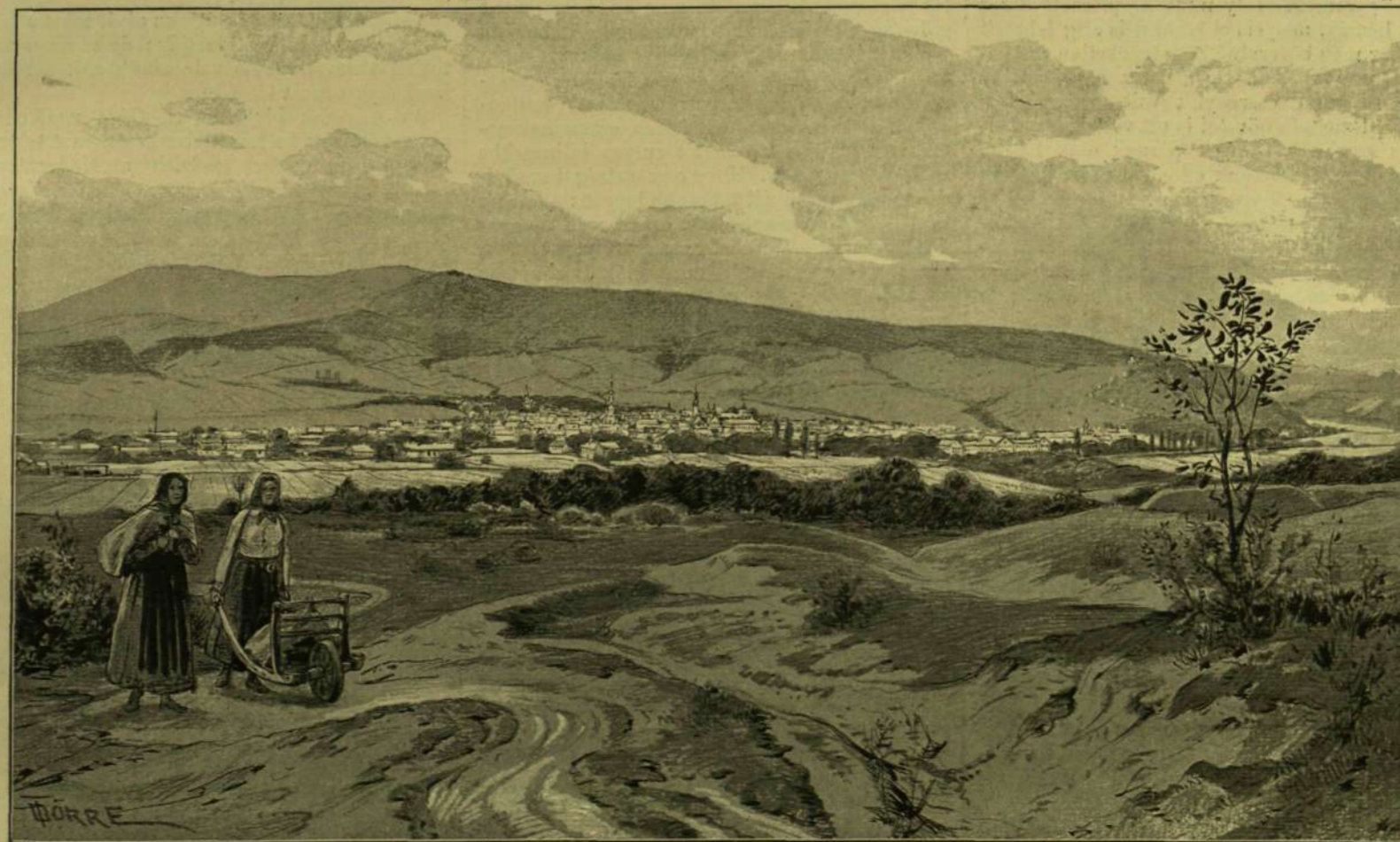
ALBERT SZÁSZ KIRÁLY.

Ó-Ház.

Katonai intézet.

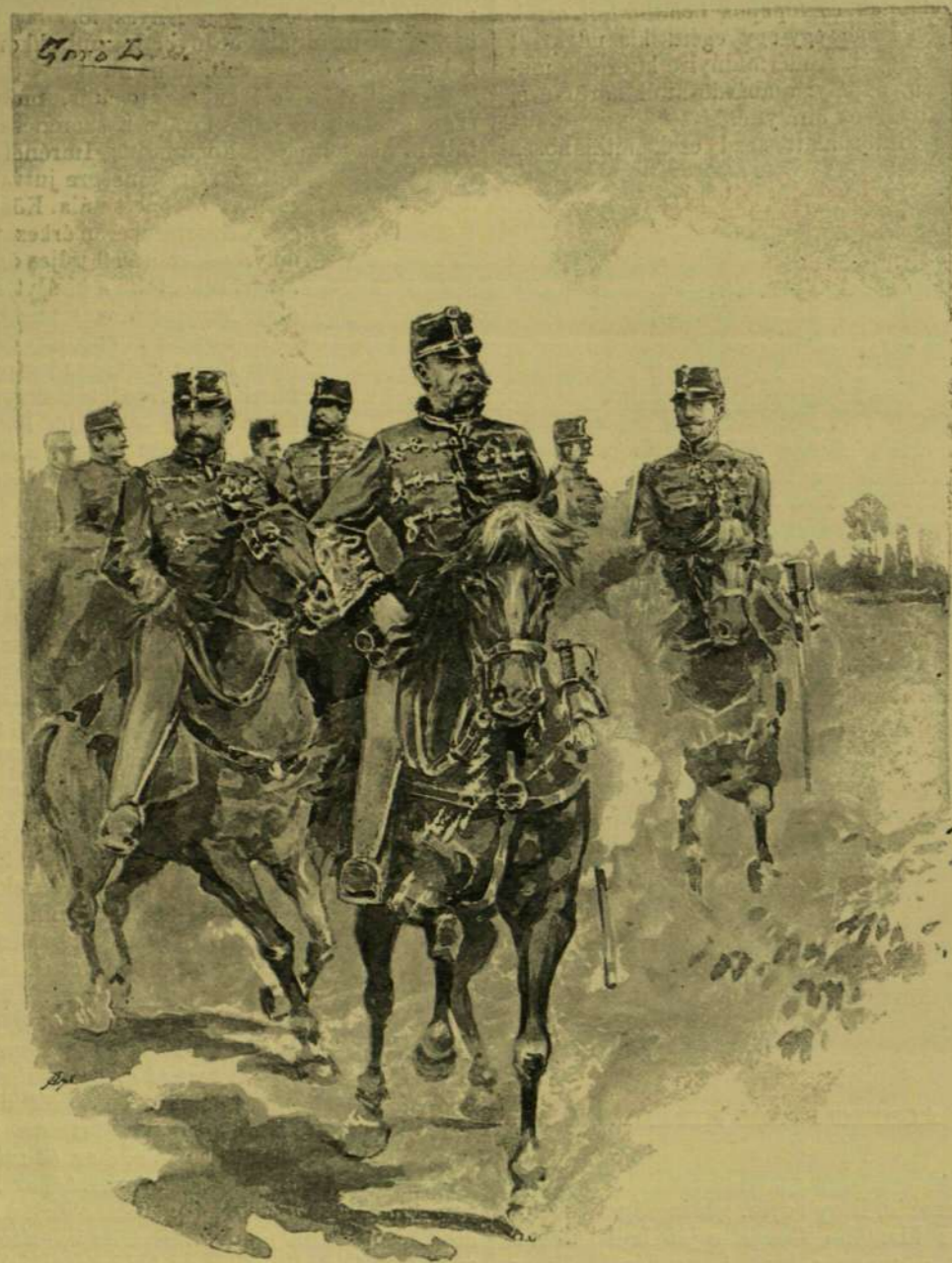
Kalvária.

Lékai völgy.

Dörrre Tivadarnak a «Vasárnapi Ujság» részére készített rajza.

KÖSZEG A CSEPREGI DOMBRÓL, KELETRŐL NÉZVE.

A KIRÁLY ÉS KISÉRETE A HADGYAKORLATON.

G. ró Lajos rajza.

1764 nyarán Mária Teréziát fogadta rendkívüli diszszel Migazzi püspök Vácra, hová a pozsonyi országgyűlésről rándult le. A felséges párt és gyermekeit selyemmel kárpitozott díszes hajók hozták, melyekkel kikötni is alig lehetett az akkor még kövezetnélküli, feneketlen sártergert képező Vácra. De azért a fogadásra az egész káptalan összegyűlt volt, valamint a szomszéd megyék követei is ott voltak, s akkori szokás szerint a felséges párnak csak három újját, hozzátartozóiknak ellenben egész kezűket csokolták meg. A nagy esemény ünneplésére rendezett tűzijátékon — írja egy akkori krónika — «bár oly fojtó füst töltötte be a nézőtér, hogy alig lehetett kibírni», a felségek mindvégig jelen voltak. Következtek aztán a többi mulatságok. A püspöki rezidencia elé két póznát vertek, egymástól két öre, rajta a felséges pár ajándékaival. A kettő között kötelek húztak végig, oly magasan, hogy lovas ember is alig érthette el két kezével, s aztán a kifeszített kötélre fejjel lefelé eleven ludakat kötöttek fel. A mely lovas aztán sebes vágatás közben elég ügyes volt a lúd fejét leszakítani, négy forintot kapott huszasokban, vagy választott a felfüggesztett ajándékok közül. Ünnepléses diszhalászt fejtete be a programot a Dunán, csónakversenynek egybekötve, mely alkalommal három ízben gyönyörködhetek a felséges személyek a hálókivetés izgalmaiban.

Mária Terézia ez alkalommal fél napra Budára is berándult, de Pestet nem érintette. Ez ünnepekben akkor sokkal több rész jutott a felséges kedélyességnek is, mely a nemzetet szép királynőjéhez bizonyos gyöngéd lovagiaság köteleivel fűzte.

Mária Teréziának még egy másik látogatása is emlékeztetése lón, az tudniillik, a melyet Grassalkovich herceghez tett Gödöllőre, a mikor a porból szinte szédítő magasságra emel-

kedett herceg a lehető legnagyobb pompával igyekezett fogadni a királynőt.

Külföldi uralkodók azonban keveset látogattak hazánkba. E tekintetben az 1814-iki «szent szövetség» tagjainak látogatása egyedül hazánk újabbrkori történetében. A lipcei csata után tudvalevőleg újabb szövetségre léptek egymással az osztrák-magyar, porosz és orosz uralkodók, hogy a francia forradalom eszméinek ne talán még találkozó híveit súlyos bilincsekbe verjék kormányaik. Hogy e szövetség bensőségének látszata annál teljesebb legyen: a három uralkodó, Ferenc osztrák császár és magyar király, Frigyes Vilmos porosz király és Sándor orosz császár, a magyar nemzet előtt is ki akarta mutatni a fentebbi cél érdekében táplált komoly elhatározását és 1814. október 25-kén mostani fővárosunkban találkozott egymással. Ezúttal Ferenc császár és király egy nappal hamarabb jött hozzánk, de meglehetősen csendben; ellenben a két idegen uralkodó jövevényekor folytatást szoltak az ügyük, s budai és pesti polgárság hivatalosan tisztelgett. Este fényes előadás volt a pesti új német színházban, s a magyar színtársulat is megkoszorúta az uralkodók neveinek kezdetét. E napról a kivilágítás elmaradt, mert az eső egész nap esett, de annál jobban sikerült másnap, október 26-kán. Nappal az uralkodók összejártak egy pár nyilvános intézetet, mint a muzeumot, a gellérthegyi csilagvizsgálót, stb.; este pedig József nádornál fényes vigalom volt a királyi palotában, hol a katonák kivételével, mindenki magyar ruhában jelent meg, a mire azt jegyezte meg Sándor császár, hogy ennyi pompás öltözetet sem Párisban, sem Londonban nem látott. Mind a három uralkodó tánczolt is, és mikor magyar tánczot kívántak látni, gr. Ráday Nina és gr. Eszterházy Vincze mintánczot jártak előttük. A kivilágítást csak tizenegy órakor nézték meg a fejedelmek, jóllehet már hét órakor kigyúltak a

lángok a János-hegyen, a Gellért-hegyen s — a mint most mondani szokás — fényben úszott a város. Legszebb volt József nádor kertje, a melynek virágágyaiban ezer és ezer fény csillogott, a levezető lépcsők pedig tüzes zuhataghoz hasonlítottak. A hídfő különösen szépen föl volt díszítve. Két oldalán két faalkotmány volt, a melyeken zenészek játszottak. A hid elején diadalív volt felállítva, ennek a tetején pedig a földtekén egy sas ült, mely a három fejedelem nevének kezdetbetűit tartotta. Midőn a fejedelmek a hídra értek: a kivilágított ladikokon e szókat olvashatták: «Vivat pro salute populi sumorum!» (Éljenek népeik boldogítására!) Mikor pedig a hid közepére jutottak, a ladikok hirtelen megfordultak s e szókat mutatták: «Vivat Franciscus, Alexander, Fridericus Wilhelmus». A pesti oldalon felállított diadalív mintegy kétemeltes ház magas volt. A középületek s magánházak egyformán ki voltak világitva, s a most is szokásos feliratokban sem volt hiány. Harmadnap, október 27-kén szüretre mentek a Margit-szigetre, a hol az ország nemzetiségeinek ifjai, legények és leányok egy valódi szüret munkáit és mulatságait utánozták zeneszó mellett. Negyedik nap reggel hagyták csak el az uralkodók fővárosunkat, melynek lakói sokáig megőrizték a látogatás emlékét.

KÖSZEG TÖRTÉNETÉBŐL.

Köszeg történetét csak legfőbb vonásaiban kívánjuk itt ismertetni.

Hogy mióta áll fenn Köszeg, azt pontosan nem igen lehet megmondani. Annyi bizonyos, hogy a vidékén két vár állott: a felső, a mostani Ó-ház, fent a hegy magaslatán, és az alsó vár, a mely még most is fennáll s a városnak mintegy magvaul tekinthető.

Vannak történetírók, a kik Köszegnek Güns német neve után indulva, Béla király névtelen jegyzőjének egy mondata nyomán Köszegalapítását Zsolt vezérnek kívánják tulajdonítani. A névtelen jegyző szerint ugyanis, mikor Zsolt vezér az ország határait a németek fölől (ex parte teutonorum) megállapította, itt a határpontot a Guncil hídjánál tűzte ki, ugyanazon tájon várat is emeltetett az ország védelmére. Ha a Guncil folyót a Gyöngyös (németül Güns) vizével azonosítjuk, ez az állítás helyesnek is lenne mondható; csak az a baj, hogy nem látszik valószínűnek az, hogy Vasmegeyének e pontján, hol római település nem volt, oly nevezetes hid állott valaha, hogy azt még a névtelen jegyző is érdemesnek találja a fölemlítésére.

Vannak ismét, a kik úgy az alsó, mint a felső várat avar eredetűnek tartják; de ez sincs adatokkal támogatva. Legvalószínűbbnek a következő magyarázat látszik.

Az Árpádok idejében, II. Géza uralkodása alatt, költözött be hazánkba két német testvér, Hedrich és Volfer. Hedrich a Héderváryak őse lett, Volfer pedig Vasmegeyének a Kyscen vagy Guzin nevű hegyet és környékét foglalta el s alapítója lett a hosszú időn át szerepelt németújvári (güssingi) grófok családjának. Ez a család Vasmegeyének nagy részét bírta, s Henrik gróf és fia, János, mint már említettük, 1263-ban az alsó vár környékét jövevényekkel (hospites) telepítették be.

A város magvát tevő alsó várnak adatszerű nyomára először IV. Bélának 1248-ban kiadott

Jurisics czimere.

BOROS-SEBESRŐL: A KIRÁLY LAKÁSA ELŐTT.

Jantyk Mátys rajza.

okiratában akadunk, a mely szerint a király ezt a várat Herbord grófnak adományozta, elismerésül annak, hogy a Frigyes császár által elfoglalt hegyi várat (a mai Ó-házat) visszavivta.

A német-újváriak, Henrik gróf fiai, 1279-ben megosztózták, Ivánnak jutott Köszeg. Ez az Iván volt a leghatalmasabb német-újvári úr s garázdalkodásaival annyira ment, hogy IV. László király kénytelen volt őt haddal megtámadni. A hadjárat, úgy látszik, nem egészen sikerült, mert a király, — bár Albert osztrák herceg is segítségére volt, — 1284-ben Borostyánkó ostromát is kénytelen volt abban hagyni, mialatt Iván Köszeg várából rendezte rabló-hadjáratait. Albert herceg 1289 elején elfoglalta ugyan Köszegét is, de néhány hét múlva ismét elvesztette. Később ismét elfoglalta s 1291-ig hatalmában tartotta, a mikor a királylyal kibékült Iván Köszegét mintegy 30 egyéb várral és helységgel együtt visszakapta, de az ó-vár lerontatott.

Az alsó vár, mely jelenleg a herceg Esterházy-féle község-léka uradalomhoz tartozik, 1671-ig gróf Nádasdy Ferenc országbíró tulajdona volt. Mikor aztán Nádasdyt 1671 április 12-én Bécsben a Frangepán-Zrinyi-Wesselényi-Tattenbach-féle állítólagos összeesküvésben való részvétel miatt kivégezték, ennek a Dunán túl a Dráváig terjedő uradalmával együtt a község-léka birtok is Esterházy Pál nádor — Nádasdy Ferenc sógora — birtokába került. Lipót császár utóbb megengedte, hogy a Nádasdy-család tagjai Lékaán levő sirboltjukba temetkezhesse- nek, s így a magyar Krózus óriási földbirtokai- ból esak a családi sirbolt maradt utódjaira. A kivégeztetett országbíró hamvai a léka vár- templom kriptájának egyik fülkéjében porladoznak. Nádasdy ugyanazon fekete fából készült s fehér szegekkel kivert koporsóban fekszik, hová kivégeztetése után fektették. A csontváz mellett ott van az a széles pallos is, melylyel lenyakták. Az 1860-as évek végéig Nádasdy fekete bársony s apró ezüst gombos mentéjének egyes részei még megvoltak, a többi a nagy vértanú tisztelői apródonként elvitték, s most csak a megszótó bőru csontváz látható. A mellette lévő koporsóban az országbíró neje, Esterházy Júlia hamvai nyugsznak. A Kö-

szeg körüli legtöbb falu pecsétjén most is «Gróf Nádasdy Ferenc», mint az akkori földesúr neve látható.

Köszeg sorsának és fejlődésének főbb mozzanatai a következők. A város első urai, a német-újváriak, hol Róbert Károly, hol Venczel, hol meg bajor Ottó mellett foglaltak állást, míg végre Kanizsai Lőrincz által 1327-ben épen Köszeg mellett megveretvén, Köszegét elveszték s ez Róbert Károly kezébe került. Itt kezdődik tulajdonképen Köszegnek városi élete; kiváltságainak sorozata is ez évtől kezdve számítható. Mint mezővárosnak Róbert Károly (1336) és Nagy Lajos (1343) nevezetes szabaldalmakat, polgárainak vámtól és harminczadól való mentességet adott.

De nem sokáig élvezhette Köszeg ezeket a kiváltságokat, mert ismét zavaros idők következ- vén, a mozgalmakba besodortatott, sok hányódás- vetődés után Frigyes császár 1445-ben elfoglalta s nyolczvan polgárt kivégeztette. Elfoglalva tar- totta Köszegét 1482-ig, a mikor Mátys király visszafoglalta s azon városok és helyek közé sorozta, a melyeket Korvin Jánosnak adomá- nyozott. De Korvin János csak névleg bírta Köszegét, mert 1490-ben Miksa császár foglalta el, s az 1491-iki pozsonyi béke értelmében az összes Korvin János-féle jószágokkal együtt, melyek közé Rohonc, Szent-Vid és Borostyánkó is tartozott, Ausztriához csatoltatott.

Mint ausztriai várost érte a reformáció kor- szaka. Már 1530-ban elterjedt benne az új hit s annyira megszorodtak ennek hívei, hogy a római katolikus plébános, Áltó Mihály, 1554-ben templomát kénytelen volt a reformátusoknak átengedni, kik viszont 1560-ban Luther követő- nek engedték át a régi templomot.

Az 1532-ik évre esik Köszeg várának ostroma és hősi védelme. Jurisics Miklós, Köszeg várának és környékének ura, az alsó-ausztriai, steyer és vend csapatok parancsnoka, vezette a védelmet, melyet lapunk más helyén egykorú okiratok alapján tüzetesen ismertettünk. A törökök elűze- tése után Köszeg úgy a császár, mint az egyes hatalmas urak részéről tetemes segítségben része- sült, úgy, hogy az ostrom által szenvedett vesz- teségeit már-már kezdte kiheverni, különösen midőn királyi adóját is arra fordíthatta, hogy a

várost és várat újra fölépítse, mikor ismét moz- galmak támadtak, a melyeknek hatása alól magát ki nem vonhatta.

Boeckay az 1605-ik évi szerencsi országgyűlé- sen Magyarország és Erdély fejedelmévé kikiál- tatván, hadaival rövid idő alatt csaknem az egész országot ellepte s vezére, Némethy Ger- gely, Köszegét még azon évben meghódolásra bírta; de csak kilencz hétig tarthatta, a mikor a császári seregek a várat és a félig leégett várost visszafoglalták. A községiek azon igyekeztek, hogy az idegen uralomtól megszabaduljanak, a mi végre a Bethlen-féle háborúk folytán sike- rült is és Köszeg 1649-ben ismét magyar várossá lett.

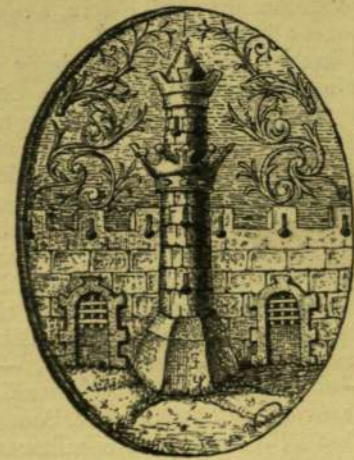
A Boeckay- és Bethlen-féle mozgalmak, to- vábbá az 1670—71-ki vallási üldözések a kö- szegi polgárokat nagyon elkésztették s szívök- ben az igaz szabadság iránti érzelmet és hő vágyó- dást felébresztették. Erre mutatnak a Rákóczi- féle háborút megelőző helyi mozgalmak, s a vá- rosnak ezen háború alatti magartatása.

Ezt is kiheverte a város és nyugta volt 1809-ig, a mikor a francia seregek Bécsét elfoglalván, Beauharnais Jenő hadseregének némi csapatai Köszegét megszállták; azonban a nem nagy hadi sarcon kívül egyéb kárt nem tettek, mint hogy I. Napoleonnak a híres kiáltványát a városház kapujára kifüggesztették s aztán elvonultak.

Ennél már valamivel több kárt és gondot okozott az 1848/49-ki hadjárat, a mikor is Wyss Frigyes császári tábornok 1849 május 23-án Köszegre és környékére 20,000 kenyérből, 6000 abrak zabból, ugyananyi szénából, 160 akó borból és 32 vágó marhából álló hadi sarcot rovott, a melyet 48 óra alatt be kellett szolgáltatni, ezenkívül pedig csapatai Vas és Sopron megyék által s ezeknek terhére élel- metteknek.

Köszeg anyagi helyzete jelenleg nem a leg- kedvezőbb. Szép fekvése, jó levegője, lakóinak intelligenciája kellemessé teszik ugyan ott az életet, de gazdaságilag a város inkább hanyat- lik, mintsem emelkedik. Féltreesik a közlekedés fővonalaitól, iparvállalatai nem fejlődnek a kellő mértékben, s a mióta a katonaságot is elvitték Köszegről, a város nagyon csendes lett. Nyáron a turisták és a nyaralók élénkítik az életet és a most épülő hidegvíz-gyógyintézetből is várják a kis város föllendülését.

Ime Köszeg vázlatos története. Részletesen leírta Chernel Kálmán «Köszeg szabad királyi város jelene és múltja» című két kötetes művében.

Köszeg város czimere.

A KIRÁLY BOROS-SEBESÉN.

A boros-sebesi hadgyakorlatok ugyan már lezajlottak, de a király ott időzésével kapcsola- tos eseményekről és jelenetekről még mindig elég ok van újra, meg újra megemlékezni. Ez úttal különösebben a városka egyszerű lakos- ságának magartatásáról jegyzünk fel egyet-mást.

Szinte gyermekded örömezzéssel nézett a nagyobb részt oláh lakosság a király megérke- zése elé. A sok utasítás és oktatás után sem tudta, hogy mitévő legyen, ha majd az a hatal- mas úr, kinek nagyságát és felségét képzelttel sem tudja fölérni, színről-színre megjelenik a helységben. Inkább bámulta, mint követte a nagy vendég fogadására tett előkészületeket. Legfőbb az asszonyok és lányok meszelték, süroltak, hogy háziköik valamennyire ünnepi szint öltsenek.

Mikor aztán híre futott, hogy «jön a király», aprja-nagyja összefutott részint a vasúti állomás, részint a királyi szállás környékére s szinte mesebeli káprázatnak vélte, a mint a fényes uraságok seregében a király fölött személyét több-kevesebb bizonyossággal fölismerte. Volt akárhány, a kinek a nagy elfogódástól az «eljen» kiáltás is a torkán akad, vagy könnyek lepték el szemét, hogy azt se lássa, a mit lát.

Majd a nagy fölindulásból kiocsúdvá, zsúfolt tömegekben csoportosultak a királyi szállás kerítése mellé, fedetlen fölve, hogy mikor lép ki a király a lakásából s halad át a kapuja két oldalán fölállított két magas oszlop között, hogy a közeledő kaszinó ebédlovát alakított termébe menjen.

A királynak ez az útja L alakú volt s mellette természetesen örök voltak fölállítva, hogy Ő Felsége járását-keletését semmi ne akadályozza. A nép e hajlott útnak a belső oldalán volt elhelyezkedve, s ha a király ide, vagy oda ment, rohanna rohant az L alak egyik végpontjától egyenesen a másik felé.

Élénk volt e kép nappal is, de még élénkebbnek látszott este, mikor nemcsak az utcák izztak villamfényben, hanem a király kapuja előtti zászlós oszlopokban is kigyúlt az a fényes láng, mely az oszlop áttetsző takarójára festett J. F. J. betűket és koronás magyar czimert megvilágította.

A nép hemzsege azonban csak Ő Felsége lenyugvásáig tarthatott, ki, mint tudjuk, a korán fekvés és korán kelés híve. A királyi őrség egyetlen főlészlőltása rendszeresen elég volt, hogy a nép haza menjen.

Egyik képünk, melyet rajzolónk a helyszínen vett föl, híven ábrázolja a királyi szállása elé torlódt sokadalmat a boros-sebesi népek, melyre nézve bizonynyal örökre emlékezetes marad az, hogy saját községekben láthatta a koronás királyt.

A BOROS-SEBESI HADGYAKORLATOK.

Katonai tudósítónktól.

Az Aradmegyében összevont 7-ik hadtest teljes létszámú csapatjaitól vett részt a szeptember 10-én *Albrecht* főherceg tábornagy vezénylete alatt megkezdődött hadgyakorlatokban, a melyek alkalmával ezen hadtest két része, u. m. a 17-ik gyaloghadosztályra (15 zászlóalj, 7¹/₂ lovas század, és 36 ágyú *Wannisch* altábornagy vezénylete alatt) és a 34-ik gyaloghadosztályra (16 zászlóalj, 6¹/₂ lovas század és 36 ágyú *Catinelli* vezérőrnagy alatt) osztva, a nyugati és keleti sereget alkotta.

A hadászati fölvetés az volt, hogy a 17-ik gyaloghadosztály szeptember 10-én Erdélyből Körösbányán át Nagy-Halmágyra érve a Fehér-Körös völgyéből előrenyomuló ellenséget nyomja vissza. E napon a két sereg ellőreinek előretöltése által az ellenségeskedések megkezdődtek és mindkét fél lovassága nagyobb kémszemlékre indult. Másnap *Wannisch* altábornagy gurahonci főhadiszállásából Revetis felé vezette csapatjait, az ellenségnek az ottani szorosból való kinyomulását megakadályozták. *Catinelli* vezérőrnagy, — az ellenség, — ezen mozdulatot megelőzendő, sokkal nagyobb erővel indult Revetis felé. Pontban 7¹/₂ órakor a két fél összeesapott, a mikor a király összes kíséretével a csatatéren megjelenvén, a lovasság sikerült támadásait figyelemmel kísérte. A lovasság harcra után a gyalogságra került a sor, melynek működése alatt a tüzérség ütegei folyton tüzeltek. Midőn mindkét fél tartalékainak a harcra valóba kellett volna vonatni, Ő Felsége a gyakorlat befejezését parancsolta, mely alkalommal az önálló csapatparancsnokokat egybehivatván, a király teljes megaláztatását nyilvánította előttük. Megdicsérete továbbá a honvéd gyalogság és huszárság kitünő kiképzését, tűz-fegyelmét és nyugodtságát.

A Boros-Sebes és Gurahoncz körül táborozó csapatok szeptember 13-án helyőrségeikbe térnek vissza. Ő Felsége szeptember 12-én este 7 órakor vendégeivel együtt elutazott Boros-Sebesről Bécsbe.

Jelen vázlatos tudósításunkban még csak azt kívánjuk különösen kiemelni, hogy az idei nagy hadgyakorlatok alkalmával, Galicziában ép úgy mint Magyarországon, kiváló gondot fordítottak

arra, hogy a csapatok egy hadjárat sokféle eszközeivel tüzérségen megismerkedjenek. Így például a táviró, telefon- és vasúti vonalak létesítése, rögtönzött áthidalások, kisebb vizek átúsztatása, a biztonsági szolgálat számos új nemei, a kerékpározás, vízszűrők, új gyalogsági sátrak, mindez ismételt, úgy szólván naponta más alakban alkalmaztatik, hogy háború esetére ezek a szokatlan tárgyak a legénység idegességét és természetes elfoglaltságát ne fokozzák, mert kétséget nem szenved, hogy a veszély ösztön-szerűleg hat az emberek kedélyére, s ilyenkor még a legegyszerűbb cselekedet is zavarokat idéz elő.

Eddigél a sereg hadgyakorlatai inkább csak egy nagy látványosság hatásával bírtak, míg most a tisztelt ép úgy, mint a közembert, igazi nehézségek leküzdésével ismertetik meg. Ezen okból nemcsak kívánatosnak, hanem szükségesnek is mutatkozott, hogy a hadgyakorlatokon minél nagyobb csapattestek vegyenek részt, a mi ugyan sok pénzbe kerül s aránylag nagy nehézségekkel jár, de a fontos czél érdekében elkerülhetetlen.

MIRIBEL TÁBORNOK.

1831—1893.

A francia köztársaság új szervezett hadseregét nagy vezetésre érte. Miribel tábornok, a francia vezérkar főnöke, szeptember 12-én meghalt. A francia sereg mostani szervezését leginkább Miribelnek köszönheti, ki az 1870/71-diki nagy háborúban mutatkozott hiányokat felismerve, a seregben fennálló vizs-zás állapotoknak véget vetett.

Miribel Boulanger-val ellentétben nem tartozott a sereg politikáló tisztjei közé, hanem mindenek előtt azon iparkodott, hogy a francia hadsereg régi fényes hírét ismét visszanyerhesse. Mint vezérkari főnök, megszüntette a tiszték közt elharapódzott politikai pártoskodást s folyton oda mutatott, hogy a németeket 1870-ben csak a politikai egység tette erősekké, míg Franciaországban ugyanekkor a császári párt a köztársaságokkal, emezek pedig a régi monarchistákkal újat húztak. Habár *Miribel*

MIRIBEL TÁBORNOK.

1870-ben mint egyszerű őrnagy alárendelt állásában nagy dolgokat nem tehetett, Bazaine és Gallifet tábornokok figyelemmel kísérték a fiatal tüzérséget, kinek szervező tehetsége már akkor is feltűnt. 1890 óta mint a vezérkar főnöke majdnem korlátlan befolyást gyakorolt a sereg ügyeire, melynek háború esetére vezére is lett volna.

Miribel tábornok 1831-ben született, s mint tüzértiszt került a sereghez, melylyel a krimiai, olaszországi, mexikói és német háborúkban részt vett. A német háború előtt mint katonai megbízott Szent-Pétervárot tartózkodott, hol az orosz sereg állapotával teljesen megismerkedett. *Miribel* tábornok az Oroszországgal való katonai szövetekezést nem pártolta, mivel az orosz seregére nem csak igen keveset adott, sőt a hármasszövetség ellenében egyenesen harczképtelennek mondotta. Ezen nézete miatt a francia chauvinisták idegenkedtek tőle, de annál nagyobb népszerűségnek örvendett *Miribel* a sereg minden rétegeiben.

Miribel lovaglás közben, 62 éves korában szélhűdés érte, melynek következtében szeptember 12-én Párisban meg is halt. A vezérkari főnökségben utódjául Le Monton de Boisseffre tábornokot, *Miribel* első segéd tisztjét emlegetik.

A KÁRTYA.

(Vége.)

II. közlemény.

1848—1860-ig apadt a kártyagyártás, mert 1850-ben bélyeg alá vetették a kártyákat s azóta a kártya-bélyegilletéket több ízben felemelték. Kezdetben a közönséges kártyára 5, a finomra 10 kr. bélyegilleték volt kivetve; aztán később a hatvanas években általában 15 kr. bélyeg járt valamennyi fajtára. 1880-tól ismét emelkedett a bélyegilleték és pedig a magyar és piquet-kártyára 15 kr., a whistre és tarokra 30 kr. bélyeg kellett; ha pedig ezek lakkozva, fényezve, mint mosható kártyák, készültek, a bélyegilleték az előbbieknél 30 krra, az utóbbiaknál 60 krra emeltetett. Részint a magas bélyegilleték, részint a kártya moshatósága miatt, a közönség igényezte a kártyákat minél inkább kimélni s ezt teszi most még jobban, mert 1882. éj. január 1-seje óta tuczatonként magyar (dupla) és piquet-kártya után 1 frt 80 kr., whist és tarok után 3 frt 60 kr., mosható, fényezett magyar és piquet kártya után 3 frt 60 kr., whist és tarok után pedig 7 frt 20 kr. fizetendő.

Magyarországon ma négy kártyagyár van, melyek között legnagyobb az «első magyar kártyagyár-részvénytársulat», ezenkívül Budapesten még kettő és Temesváron van egy gyár, mely utóbbiak közül mindegyikben csak 3—4 munkás dolgozik, míg az «első magyar kártyagyár részvénytársulat» állandóan száznál több munkást foglalkoztat.

A részvénytársulat működésére kellő világot vet múlt XXIII. üzetévi jelentésnek egy pár adata. Ugyanis, bár a bécsi versenynyel évről évre nagyobb küzdelmet kell folytatnia, összes múlt évi forgalma 198,523 frt. 67 kr. volt; bélyeg illeték fejében fizetett a társulat 90,010 forint 20 krt, s a tiszta nyereséget tett 9042 frt 66 krt, úgy, hogy minden egyes, 200 frtos részvény után 9%, 18 forintot fizetett.

Érdekes még megemlítenünk azt, hogy az utóbbi években a gyártás nem csak tökéletesedett, hanem a kártya majdnem fényűzési cikk lett. A külföldről behozott kártyák mintáit látva a közönség, a hazai ipartól is megfelelő kívánt s ma gömbölyű sarkú, arany szegélyű kártyákkal játszanak legtöbbször a hazai kaszinók és körök. Az egy fejú kártyából manapság csak igen kevés fogy s azok mégis tiszteletes módon állítatnak elő. A két fejú, dupla kártyákat nemzeti és svájci alakokkal, a piquet- és tarok kártyákat 10—10-féle rajzban, a trapulier-kártyákat Csehország számára kétféle, a prágai egy fejú kártyákat háromféle rajzban (Csehország részére), a mosható (lakkozott) kártyák tízféle, a bélyegtelen vagyis jósló kártyákat ötféle rajzban és alakban készítik. Ezeken kívül gyártanak külön fajta kártyákat a Kelet részére, úgy mint keleti, görög, moldva, román whist- és közönséges kártyákat. Az első magyar kártyagyár részvénytársulat összes évi termelése körülbelül 60,000 tuczat (egy tuczatban 12 játék van) s ebből mintegy 18—20 ezer tuczat osztrák területre, főleg Csehországba vitetik ki. A kül-

földre való kivétel igen csekély, mert ott már a hazai magas bélyegilletékekhez a vámdíjtételek is járulnak. Ezelőtt Keletre nagy volt a kivétel.

Nálunk a kártyát az «ördög bibliájá»-nak, a németeknél «Teufels Gebetbuch»-nak nevezik, s bizony, isten a megmondhatója, hogy mennyi szerencsétlenséget okozott, okoz és fog még okozni. A kártyajáték legkülönbözőbb fajai főleg a 18-ik században terjedtek el Európában és nálunk is. Ekkor az olasz színművészek nem csak a fáraót, hanem a «trente et une», a «baccarat», a «biribi», a «passédix», a «crep», stb. játékokat is szerte vitték magukkal minden országba. Az udvaroknál, a főnemességnél különösen tért hódított a játékdüh s főleg a fáraó-játék — úgy szólván — a fejedelmi udvarok fényűzése lett. Így például Mária Terézia királynékné férje, Ferenc császár, ki tudvalevőleg a legtakarékosabb férfiak közé tartozott, több mint 10,000 aranyat vesztett évente a fáraó-asztalnál. II. Katalin orosz czárné márkokkért gyémántokat használt, melyeket játék után mindenkinek magával kellett vinni s csak e márkok körülbelül 70,000 rubelt tettek ki esténként.

Legnagyobb pusztítást tön a hazárd-játék Franciaországban, különösen Párisban, mely — úgy szólván — óriási játéklarang volt, hol az udvartól kezdve egész a legalsó néposztályig mindenki környébe sodortatott. A kártyázó szen-

vedélynek Versaillesban számtalan nagyúr esettáldozatául, mert XV. Lajossal kártyáznai legnagyobb szerencsésének tartotta mindenki, a mihez nem volt nehéz jutni, mert esténként nemcsak a főurak, hanem minden tisztességesen öltözött ember előtt nyitva voltak a király ajtai, s így játékasztala körül olykor a legtarkább közönség csoportosult. A hazárdjáték a nagy forradalom alatt tetőpontját érte el. Iszonyú volt a pusztítás, a mit a játékdüh és a játéklarangok véghez vittek. Egész családok mentek tönkre a kártyaasztalok mellett s milliók szivárogtak a legalalóbb családok erszényébe. A bűn minden nemének, sőt gyakori gyilkolásoknak s a legembertelenebb bánásmódoknak voltak tanui a fertelmes helyiségek. A játékdüh annyira erőt vett az emberek, hogy Chevalier Bouju mint haldokló vitéd magát a «trente et une»-asztalhoz s pompás temetésének költségét meg is nyerte.

I. Napoleon császár vetett véget e romlott-ságnak; 1806. januárius 24-én szigorú rendeletet bocsátott ki a hazárdjátékok ellen. Különben Párisban már 1392-ben jelent meg tilalom a kártyajáték ellen s a múlt század vége felé még élethossziglan tartó börtönnel, galyarabsággal, sőt halállal is büntették a megrögzött hazárd-játékosokat. Ulmban 1397-ben el volt tiltva a kártya árusítása.

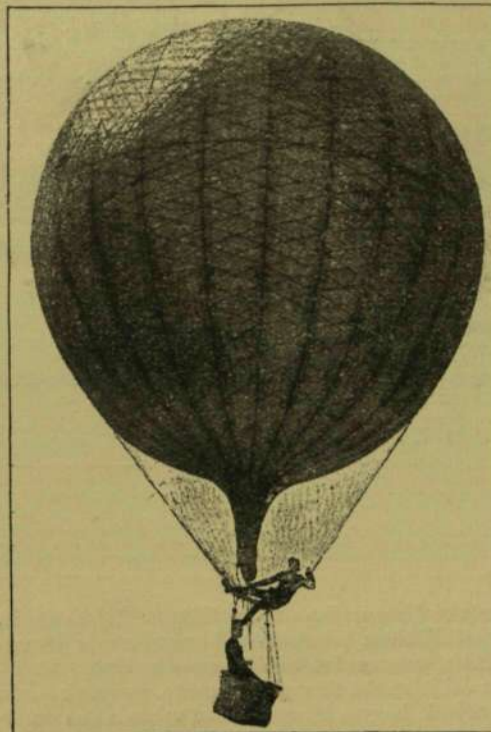
Hogy Ausztriában milyen lehettek a kártya-játékkal való visszaélések, kitűnik II. Albert császár egyik rendeletéből, mely szerint: «senkinek sem szabad feleségét, vagy gyermekeit, vagy testének valamely részét eljátszani.»

Nálunk a «Hadi és más nevezetes Történetek» című folyóirat szerint (Bécs, 1790. évfolyam 714—716 oldal.) 1790-ben törvényjavaslat készült, hogy a hazárdjáték 100 arany büntetés terhe alatt megtiltassék. Erre a nevezett folyóirat örömmel jegyzi meg, hogy: «Nem lesz hát már ezüzl Nemzetünk becsmerlőinek csak annyi fundamentumok is a csufolkodásra, mint volt eddig a Fáró járdásnak Nemzetünk között lett nagy elhatalmazásánál és annak szomorú következményeinél fogva», — utalva a «Pozsoni Casino» oldalszobáiban végbemenő nagy mérvű hazárd kártyázásokra.

Mai büntető törvénykönyvünk is intézkedik e részben. De hiában; «a két hónapig terjedhető elzárás és háromszáz, illetőleg száz forintig terjedhető pénzbüntetés»-t ritkán szabják ki.

A játékon kívül a kártyának másik haszná-lata a kártyavetés, a jóslás. A kártyavetésnek főleg két módja van: a kártyahúzás és a kártyavetés művésze.

A kártyahúzás abban áll, hogy az ember elővesz egy teljes számú francia kártyacsomagot, megkeveri s aztán kikeresi magának a

Angol hadi léghajó.

Egy angol léghajó szerkezete és személyzete az aldershoti táborban.

készen levő kérdésekből és feleletekből azt a kérdést, melyre feleletet ohajt; aztán mással kártyát húzat, a mi a kérdésre megadja a feleletet.

A kártyavetés művésze már bonyolultabb az avatatlanoikat titokzatosságával vezeti babonára s az ámitó jóslásban való hívésre. Minden színnek megvan a maga jelentése. Általában a veres szín otthont, szerelmet, meglepetést, házasságot, szerencsét jelent. Ennek a színnek a jelentése mindenütt egyforma a többi három szín minden forrásban más. Így a zöld egyik szerint szomorú hirt, halált, bosszúságot, a kívánság nem teljesülését jelenti, a másik szerint pedig a remény, szerencse jelképe. A sárga (tök) levelet, útazást, betegséget, vizionlátást jelent egyiknek, míg a másik gondatlan életet, gazdagságot mondat vele. A makk ajándékot, örökséget, gazdagságot, a sorsjátékban szerencsét jelent, a másik szerint pedig mindenféle kellemetlenséget, betegséget, sőt még halált is. Az alakok közül, ha nőnek vetik a kártyát, őt a dáma képviseli, az ugyanazon színű alakok közül a lovas a kedvese, völgye vagy férje lesz. A férfit a lovas képviseli. Némely kártyának a jelentőse attól függ, hogy micsoda kártyákkal van összeköttesben. Így például a veres nyolcas és kilenczes meglepetés. Ez a meglepetés örömmel járhat, ha más veres vagy makk-kártya esik mellé; de ha az egyik veres zölddel vagy tölklal van összefüggésben, a meglepetés kellemetlen, stb. Bizonyos kártyák mindig egyforma jelentésűek.

A kártyavetés, a kártyából való jóslás igen régi. A múlt században híres kártyavető voltak a Párisban élők, előbb fodrász, *Eliella*, kit «professor»-nak is hívtak rendkívülinek látszó jósló «tudománya» miatt; továbbá *Gilbert* és tanítványa, az 1843-ban meghalt *Le Normand* kisasszony, ki a legmagasabb körök bizalmával dícselkedhetett s a ki megjósolta Bernadotte ezredesnek királylyá emelkedését, Murat halálát s Napoleon bukását.

Nagy városokban a kártyavető (majdnem kivétel nélkül nők, a kor színvonalán álló

személyiségek, elegáns berendezéssel, még ha utazók is. Vidéki városainkban és községeinkben ránczos, kiaszott, kisérteties kinézésű vén banyák és szemtelen sátoros cigányasszonyok; szinte csodálkozik az ember, hogy művelt nők is áhitattal és szívszorúlvá lesik ezek szájából a balgánál balgább jóslatokat.

A kártyavetés és jóslás szintén büntető törvénykönyvünkbe iktózik. És még sines végképen elfojta sem nálunk, sem egyebütt. S talán nem is lesz soha, mert a játszó szenvedély és a babona iránt való hajlam szinte állandó vonása a természetnek. Így inkább csak mérséklésre, mint teljes kiirtásra gondolhatunk. Ennek a mérséklésnek pedig nincs hatalmasabb biztosítéka, mint a józan nevelés, meg a komoly munkásság. Adjunk gyermekeinknek menél jobb nevelést és szoktassuk őket menél komolyabb munkásságra!

Rácz Sándor.

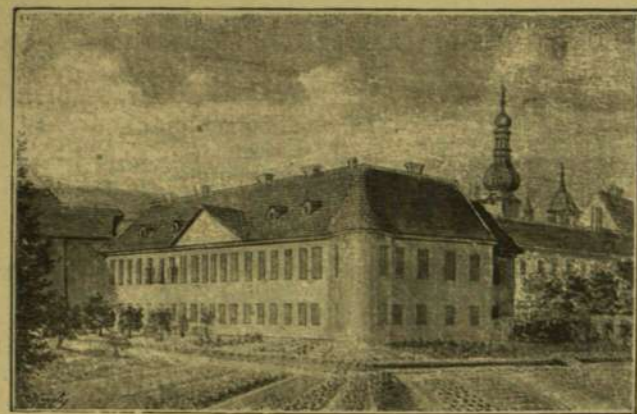
HADI LÉGHAJÓK AZ ALDERSHOTI TÁBORBAN.

Az angol hadsereg számára a Londontól nem messze fekvő aldershoti síkon állandó táborozási hely van berendezve, hol a csapatok felváltva kisebb-nagyobb gyakorlatokra vonatrak össze. A mint tudjuk, Anglia szárazföldi serege magában a három

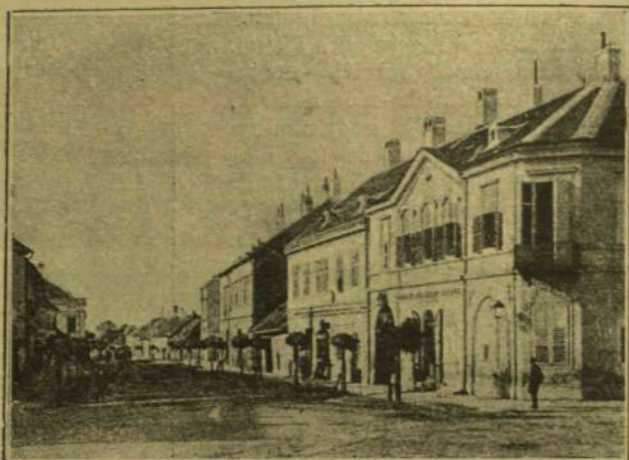
királyságban nagyon csekély, de óriási kiterjedésű gyarmataiban: Kelet-Indiában, Amerikában, Ausztráliában és Egyiptomban oly tekintélyes hadi erővel rendelkezik, mely kiváló szervezésénél és felszerelésénél fogva a szárazföldi nagy hatalmasságok seregeivel vetélkedik. Az ideai nagy hadgyakorlatok alkalmával Aldershotban nemcsak a serezek és úgynevezett ön-kéntes csapatok voltak együtt, hanem a sereg műszaki osztályai is teljes számmal jelentek meg. Az angol katonai fővezénylet ez idő szerint leginkább a dinamittal, mint az ágyúgolyókat helyettesítő új

löveggel és a katonai léghajók tökéletesítésével foglalkozik. A táviró, távbeszélő és egyéb közlekedési eszközök az előrsi és kémszemelzolgálatot annyira megnehezítik, hogy e részben valami új eszközről kellett gondoskodni. A pályvás léghajó — ballon captif — nem alkalmas arra, hogy általa az ellenség kiterjedt állásairól biztos tudomást szerzhessenek; s miután a léghajó kormányozhatóságának eddigjéle ismert alapelveit a magas légáramlatok ereje teljesen bizonytalanná tette, katonai körökben a tudomány legújabb vívmányainak felhasználása mellett a felmerült akadályok legyőzésével foglalkoznak. Az aldershoti táborban levő katonai léghajózási iskola Templer alezredes vezénylete alatt oly eredményeket mutat fel, melyek a kérdés végleges megoldását biztos kilátásba helyezik, és kétséget nem szenved, hogy nem sokára a katonai léghajók a hadviselés hadászati s ennél fogva döntő részeiben általános változást fognak előidézni.

Az angol hadi léghajók könnyenyletöltetnek meg. A könnyű gyártását, továbbá a töltés rendszerét s a léghajó anyagának készítését titokban tartják. Jelenleg az Aldershotban készült s «Truth»-nak (Igazság) elnevezett léghajó 10 ezer négyzetláb könnygázzal van megtöltve és 350 kilogramm tengerrel könnyen repül. Legújabbban egy óra alatt 37 angol mérföldet tettek meg vele a nélkül, hogy útját a szél megakadályozta volna. A «Truth» fölött egy oda kötött útmutató — alig egy láb átmérőjű — gömböcske lebegett, melynek mozdulataiból a légáramlás különféle változásait meg lehetett látni, mi a nagy léghajó kormányozását nagyon megkönnyítette. Egy hadi léghajó tábori szerkezete egy két-lovas szekeren van elhelyezve. Az osztály személyzete 16 emberből áll, kik a gömb megtöltését a szekéren lévő szerekkel egy óra alatt végzik el. A felszálló léghajón két ember foglal helyet. Az egyik a szelentyűt és a kormányzót kezeli, a másik pedig, rendszeren vezérkari tiszt, megfigyeléseit jegyezgeti, melyek szükség esetén azonnal tudomására juttathatók a vezérnek.

AZ ÁRVAHÁZ.

KŐSZEG.

A CSÁSZÁR-UTCA.

A FELVIDÉKI MAGYAR KÖZMŰVELŐDÉSI EGYESÜLET KÖZGYŰLÉSE.

A felvidék magyarságának színe java gyűlt össze e hó 12-ikére a pánszlavok főfészkébe, Turóc-Szentmártonba, arra a helyre, hol annyiszor támadtak a magyar állameszme ellen. A felvidéki magyarság ép e támadások visszaütésére szervezte a Felvidéki Magyar Közművelődési Egyesületet, mely az idén a tótok Mek-káját választotta közgyűlése helyéül, hadd lássák ott is, hogy a magyarság ereje nem hogy fogyatkozott, de növekedett a felvidéken, melyet a magyar szabadságharcznak, a Rákóczi-korszaknak oly fényes emlékei öveznek. Előkelőségek, küldöttségek lepték el Turóc-Szentmárton. Zólyomgyéből sok tót paraszt, községi bírák, Ersekújvárról száz tagú deputáció. A felvidéki arisztokrácia, a főispáni kar, a törvényhatóságok tisztviselői, számos katolikus és főleg Zólyomgyéből evangélikus pap is, ügyvédek, tanítók, kereskedők, nagybirtokosok és kiszagdák tarka tömegben gyűltek össze Turóc-Szentmártonban, hogy hazafias érzelmeiket, e tekintetben teljes egyetértésüket, közös munkálkodására való képességüket hirdessék.

A várost szépen fellobogózták, csak a legismertebb pánszlavok húzódtak vissza. A vendégek legnagyobb része Stubnya fürdőben gyülekezett, onnan külön vonattal érkezett s impozáns gyalog menetben vonult be a városba. Az utcaok csoportok álltak; a tanuló ifjúság hosszú sorban. Az állami polgári iskola palotaszíri épülete előtti diadalkapu lobogóinak árnyában Szűllő Géza kir. tanfelügyelő üdvözölte az érkező magyarságot, kiknek nevében Roszner Ervin báró főispán válaszolt. Az iskola hatalmas tornatermében tartott a gyűlés, de négyzer akkora terem is elkelt volna. A karzatot zúfolásig a hölgyek foglalták el. Lent akkora volt a közönség, hogy a bejáratnál csakhamar veszedelmes tolongás támadt. A főispánok, választmányi elnökök s a központi választmány, a F. M. K. E. vezérkara egy patkóalakú asztalnál helyezkedett el.

A közgyűlést Justh Kálmán főispán nyitotta meg meleg hangú beszéddel, mely után Beniczky Kálmán alispán üdvözölte a vendégeket Turóc megye hazafias közönsége nevében. Az egyesület részéről Majláth István th. elnök válaszolt, megköszönve a fogadtatást. Dr. Kostenszky Géza bemutatta az alapszabályokat. Az igazgató választmány módosításával elfogadták a tervezetet, melyek szerint egy 11 felvidéki megyében, mint Budapest és az ország más nagyobb városában helyi bizottságok szerveztesenek, melyek feladata lesz, az egyesület érdekében állandóan agitálni.

Elnökké egyhangulag gr. Károlyi Istvánt, e hazafias főurat választották meg, ki erős magyarságának annyi bizonyítékát adta, s kinek befolyása és tekintélye az egyesület céljainak nagy hasznára lehet. Jókai Mórt, a magyar kultúra koszorús vezérét 50 éves írói jubileuma alkalmából tiszteletbeli elnökké választották. Tiszteletbeli elnökké választották Rimley Károly besztereceházi püspök, Szalavszky Gyula és Rudnay Béla főispánok és Rákosi Jenő szerkesztő. Ügyvezető alelnökké Grausz nyitrai megyei, második alelnökké Csipkay Károly zólyomi alispánt kiáltották ki, a magyarság vezér emberei a felvidéken. A felvidéki többi alispánt az egyesület mindannyi buzgó támogatóját és dr. Gyurky Géza, volt titkár tiszteletbeli alelnökké választották. Titkárrá Kostenszky Géza, Nyitra megye aljegyzőjét,

jegyzőkké Hevera Jánost, dr. Gáspár Lajost és dr. Kostyal Miklóst, pénztárossá harmadszor is Mercader Edét, számvevővé Simonovanszky Györgyöt.

Az évi jelentést tárgyalták ezután, melynek során kimondták, hogy a terjeszkedést, valamint az országos szövetkezést most időszereknek nem tartják. Bizottságot alakítottak, mely meg fogja állapítani, hol lesz ezután új kisdévény létesítendő, a most fentartott 31-en felül. A magyar nyelvet sikeresen tanító tanítók részére 29 egyenkint 50 forintos pályadíjat tűztek ki. A „Felvidéki Híradó” című turóc-szentmártoni lapot ismét segélyben részesítették. Helyeselték a magyar ima- és énekeskönyvek terjesztését, ugyiszint a magyar színi kerület létesítését és ennek érdekében a jövő évre 500 forintot szántak.

Az alföldi letelepített tót gyermekekről szóló jelentést öröndetes tudomásul vették és elhatározták, hogy szegény árvaiknak jóra való alföldi családoknál való elhelyezését folytatják, egyben pedig felkérték az elnökséget, hogy tanulmányozza, mi módon volna lehetséges a felvidéken egy magyar nyelvű nagy iparos és földműves iskolát internatussal létesíteni.

Ezután az indítványokat tárgyalták, melyek között legfontosabb Ponrácz György balassa-gyarmati árvaszéki elnöke volt, a ki azt proponálta, hogy nem magyar nyelvű lapjaink az 1848-diki sajtótörvény hatálya alól kivétesse. Dr. Kostenszky Géza az új választmány megbízásából feliratot javasol a kormányhoz, hogy a sajtószabadság megővése mellett a nemzetiségi igazgatást a legerélyesebben torolja meg. Pulszky Ágost erre nagy hatással az egész közgyűlés által szűnni nem akaró és tapsal fogadott beszédet mondott, pártolva a választmány indítványát.

A közgyűlés Szűllő Géza felszólalása után egyhangulag fogadta el a választmány indítványát. Elhatározták továbbá, hogy kötelezik magukat, hogy a magyarországi községek bármely nyelvű érintkezés közben csak a magyar nevet használják — Felírják a helyi községekhez, hogy ne adjon a Felvidék, az internacionális furdók kivételével német színtársulatoknak előadás engedélyt és felkéri a pénzügyminisztert, hogy a nemzetiségi vidéki dohánnyárákba csak magyar tisztet alkalmazzon.

Végül Scitovszky János zajos éljenzés között Krausz István alelnöknek és az egyesület fardhatatlan tisztikarának köszönetet mondott. Roszner indítványára Justh Kálmán elnöki fardadozását is megköszönték és ezzel a közgyűlés lakosok éljenzés között feloszlott.

A közgyűlés berendezése után az egész társaság különvonaton Stubnya-fürdőre ment, a hol banket és bál volt.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET

József főherceg nagyobb dolgozatot írt a Pallas Nagy Lexikona számára a cigány nyelvről, s hozzátartozta a magyar-cigány nyelv bő szótárát E nagybecsű tanulmányt a Lexikon IV. kötete külön mellékletként közli, kapcsolatban a cigányok etnografiai leírásával, a cigányok és költészetének és zenéjének több, eddig sehol meg nem jelent vázlatának bemutatásával. A negyedik ívre terjedő közlemény három képmelléklet illusztrálja, melyeknek egyike a cigányok bevándorlását s elterjedését Európában feltüntető térkép, a másik kettő pedig „Cigány varázslás” cím alatt igen érdekes csoportosításban bemutatja a cigányok különféle talizmánjait, amulettjeit s egyéb bövös jeleit és varázsszövegeit.

Kurucz dalok. Káldy Gyula legközelebb négy számlu férfikarra fogja átírni azokat a kurucz da-

lokot, melyeket ő és hangverseny társulata múlt évi körútja alatt hazánk városaiban bemutatott. Káldy több hazai dalárda felszólítására írja meg e művét, mely bizonyára nagy mértékben fog hozzájárulni ahhoz, hogy a Thököli-Rákóczi-korbeli magyar zene eme gyöngyei szélesebb körben is elterjedjenek.

A Petőfi-múzeum, a Petőfi-re vonatkozó adatok gyűjtésével foglalkozó kolozsvári folyóirat már a hatodik évfolyamban van, s a szerkesztők (Csernátó Gyula és Ferenczi Zoltán) még mindig elég érdekes közleményekkel hódolnak a Petőfi-kultusznak. Az utolsó füzetben Csernátó folytatja „Petőfi és az ötvenes évek költői” című nagyobb dolgozatát; Ferenczi a segesvári csatára vonatkozó egykorú leírásokat állította össze. Ezenkívül Dux Adolfról, Petőfi első fordítójáról olvasunk, valamint bírálatokat Petőfiről, s francia fordításokról.

Tell Vilmos, Schiller szomorujátéka, melyet évek előtt Tomor Ferenc tanár fordított le versekben, második kiadásban jelent meg a Lampel-féle könyvkereskedésben s ára 80 kr.

Nagy Imre utódi. Nagy Imre szerencsétlen halálával nagy művészi szerepkör és ezen kívül még több állás üresedett meg a nemzeti színházban. Ezeket sietnek betölteni. A színpadon természetesen alig fog akadni oly helyettese, a ki őt egészen pótolhatja. Szerepe egy részét Mihályfi Károlyra bízzák, a ki már életében is jól helyettesítette őt egyik-másik színműben. Most szerződötték Jónáfi Jenőt, ki hosszabb ideig Párisban tanult, s ki Mihályfi szerepeivel fog kísérleteket tenni. A tragédiákban a rendező teendőket egyelőre Tóth Imre segédrendező viszi, de valószínű hogy véglegesen Bercsényi Bélát nevezik ki a tragédiák rendezőjének. Nagy Imre tudvalevőleg tanár is volt a színművészeti akadémián. Ez az állás sem marad soká üresen, mert Paulay igazgató ez ügyben már legközelebb javaslatot terjeszt a miniszter elé, s valószínű, hogy az új tanár már a tanév elején elfoglalhatja katedráját.

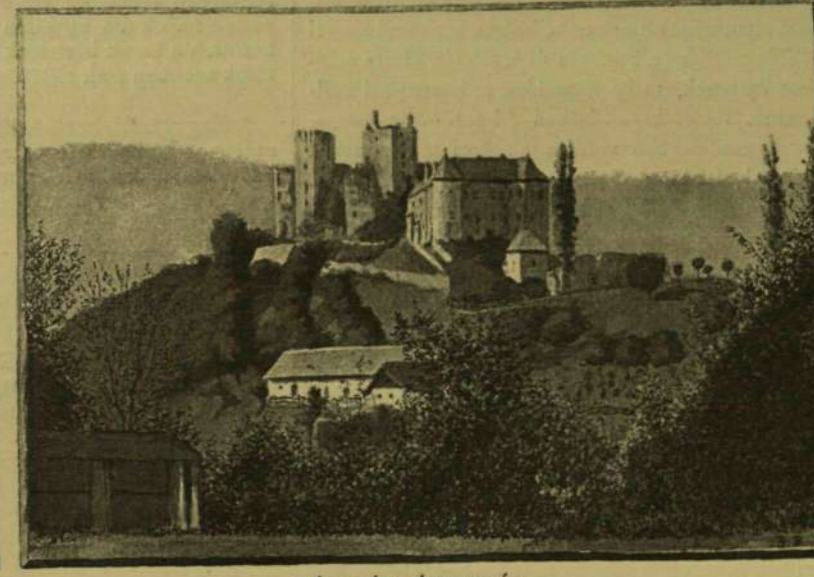
Iskolai könyvek. Lampel Róbert (Wodianer F. és fia) könyvkereskedésében egész csomó iskolai könyv jelent meg: Egytetemes történelem a felsőbb kereskedelmi iskolák és akadémiák részére, írta Laukó Albert; ára 90 kr. A görög és latin remekírások gyűjteményében Köpöcsy Sándor állami gimnáziumi igazgató Cicero két beszédét („Pro Sexto Roscio” és De imperio Cn. Pompei) adja, bevezetéssel és jegyzetekkel. Harmadik kiadás s ára 84 kr. A latin iskolai klasszikusokhoz való praeparatio (Dávid István szerkesztésében) két új füzetben folytatja a Sallustiuszhoz és Vergiliuszhoz, való szótárt, amatt dr. Kapossy Lucziántól, ezt Várkonyi Odilótól; egy füzet ára 25 kr. Algebra a polgári iskolák IV. osztálya számára, Mocnik-Szabóky tankönyve után szerkesztette dr. Schmidt Ágoston, kegyesrendi tanár; ára 50 kr. Falusi iskolák olvasó- és tankönyve, a 3—6 osztály és ismétő iskolák számára szerkesztette Györffy János, ára 40 kr. Számvetési és gyakorló könyv, Faludi (Fuchs) János fővárosi néptanítótól, a korona érték szerint átdolgozott új kiadások a népiszkolák II, III és IV osztályai számára. A magyar szent korona országainak térképe, az új megyei beosztással, rajzolta Hátsék Ignác; ára 20 kr. Allóvadás, szépirás minták, módszertanilag rendezte Vajda Pál, tanár; magyar és német írás együtt; ára 40 kr.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

Az erdélyi magyar közművelődési egyesület legutóbbi választmányi ülése ismét több ezer frtra menő hazafias segélyt szavazott meg iskolákra, kisközdőkre. A vagyon 1.011,960 frt. A tesztérgyletek értesítették az Embék, hogy vele együtt

BOROSTYÁNKŐ VÁRA.

LÉKA VÁRA ÉSZAKRÓL.

KŐSZEG VIDÉKÉRŐL. — Ballosics Bálint rajza.

vesznek részt a milleniális kiállításban és ünnepben. A gyűlés sürgönyben üdvözölte a felvidéki közművelődési egyesület turóc-szentmártoni közgyűlését. Végül a gyűlés daloskörök szervezését határozta el.

Az orsz. magyar képzőművészeti társulat múlt évről szóló jelentését most küldték szét a tagoknak. A jelentés kiemeli az elmúlt év nevezetesebb mozzanatait s ezek között azt is, hogy néhai elnöke Ipolyi Arnold alapítványaképp eddig 11,666 frtot kapott a társulat, mely alapítvány a hagyaték lebonyolítása után még nagyobb lesz. Kamataiból két évenként 1000 frtos díjat fognak kiadni az egyházi és magyar történeti festészet előmozdítására. Egy másik alapítvány a társulat mostani elnökének, Károlyi Tibor grófnak, 5000 frtos alapítványa. A jelentés ezután ismerteti a társulat vagyoni helyzetének végleges rendezése és egy új műcsarnok felállítására érdekében indított mozgalmat. Az elmúlt évben a képvásárlás öröndetesesen fokozódott. A téli tárlaton 153 mű kelt el 63,385 frtért, az egész évben 374 műtárgy 72,718 frtért. A jelentést kiegészíti a műcsarnok kiállításából való számos festmény és szobor rajza.

EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

A harmadik egyetem. Szeged és Pozsony már évek óta tűnik a harmadik egyetemért, s legújabb időben mind a két városban ismét megeleventült a mozgalom az egyetem kivívására. Szeged város közgyűlése e hó 13-án az egyetem céljaira egy millió koronát ajánlott meg. Felajánlja az egyetem és azzal kapcsolatos tudományos intézetek céljaira értékes összes telket mintegy 200,000 korona árértékben; átalakítja a város kórházait az egyetem céljainak megfelelőleg mintegy 150,000 korona értékben; szerves kapcsolatba hozná az egyetemmel a város által mintegy 400,000 korona értékben építendő közművelődési palotát, melyben a Somogyi-könyvtár, múzeum, Dugonics irodalmi társaság lesz elhelyezve s végül a szegény egyetemi tanulók segélyezésére stipendiumokat fog alapítani.

A székely Mikó-kollegium fólavátása. Sepsiszentgyörgyön e hó 11-ikén nagy ünnepélyek közt ment végbe a székely Mikó-kollegium fólavátása.

Ott volt báró Bánffy Dezso képviselőházi elnök, mint az erdélyi ev. ref. egyházkerület főigazgatója, Szász Domokos püspök, dr. Kolozsvári Sándor egyetemi tanár, Szász Gerő egyházkerületi főjegyző, esperes, Bekics Gusztáv, Sepsiszentgyörgy orsz. képviselője, stb. A vasutnál e hó 10-ikén Donáth József kollegiumi főigazgató üdvözölte a vendégeket, kiknek nevében Szász Domokos püspök válaszolt. Este lakoma volt a meghívásán Pótsa József főispánnál. Lakoma közben báró Bánffy Dezso és Szász Domokos püspök tiszteletere impozáns faklyásmenetet rendeztek. Benke István tanár üdvözölő beszédére báró Bánffy Dezso válaszolt. A lakoma végzetével az egész társaság elment az ifjúság estélyére, a melyen 300-nál többen voltak jelen és a hol szintén nagyon lelkes hangulat uralkodott.

A felavatási ünnepély vasárnap 10 órakor kezdődött a kollegium dísztermében, mely egészen megtelt ünnepelő közönséggel. Az ünnepélyt a kollegiumi dalkör nyitotta meg Kölcsey Himnuszának eléneklésével. Ezután Donáth József főigazgató mondta el a megnyitói beszédet, melyben megemlékezett az az intézet nagy alapítójáról, Mikó-Imre grófnak kezdve, s megemlékezett a város néhai polgármesteréről,

Császár Bálintról, ki szintén ez intézetnek szentelte tevékenysége nagyobb részét. Következett a felavatási ima, melyet Szász Domokos püspök mondott el ismert ékesszólásával; majd dr. Székely Bendegúz olvasta fel a kollegium főigazgatójának fejlődésének történetét. Felolvasta ezután még az érkező üdvözölő táviratokat és leveleket: br. Vay Miklóstól, Tisza Kálmántól, Szász Károlytól, Berzeviczy Albert államtitkártól, Hegedűs Sándortól, Pap Gábor komáromi és Kiss Áron debreczeni püspöktől, stb.

Gr. Csáky Albin közoktatásügyi minisztertől következő meleg hangú távirat érkezett: „A Mikó-kollegium mai felavatásának ünnepén legnagyobb sajnálattal nem vehetvén részt, ez uton üdvözölöm az egybegyűlt ünnepelő közönséget és kívánom, hogy a szép tanítványt az ország keleti határára legyen mindig a magyar tudományosság és a magyar állam há őre és kiváló gőczpontja.”

Az iskolai dalkörnek az ünnepélyt bezáró éneke után a közönség megtekintette a kollegium helyiségeit, gyűjteményeit és berendezését. Ezzel a fólavató ünnepély véget ért. Mozsárlövészek jeleztek az ünnepély megkezdését és befejezését. — Délután 2 órakor a városba nagyermeben két-száz terítékű díszbál volt, melyen báró Bánffy a királyra, Szász püspök gr. Csáky miniszterre, Bekics képviselő báró Bánffyra, Pótsa főispán az alapítókra köszöntötték poharat, Szász Gerő Pótsa főispánt éltezte, stb. Este fényes bál következett.

MI UJSÁG?

* Figyelmeztetés. Az előfizetés könnyebb teljesíthetőségé végett a „Vasárnapi Ujság” mai számához postai utalványt mellékel a kiadó-hivatal.

A községi hadgyakorlatokra ő felsége szept. 16-ikán esti 8 órakor érkezik meg. A kormány tagjai, a hatóságok a királyt a pályaudvarban várják és Vas megye nevében Radó Kálmán főispán üdvözi.

Másnap, vasárnap, szept. 17-én délelőtt fogadja ő felsége az üdvözölő küldöttségeket. Délben érkezik meg Lipót bajor herceg és Ferenc Saluator főherceg, kiket a főispán fogad. A szász király, a con-naughti herceggel együtt jön délután negyedfél órakor, s fogadásokra megjelenik a király a főhercegekkel, a magyar miniszterelnök, a főispán és a városi hatóság. Fél óra múlva Vilmos német császár fogadására jelenik meg a király és az előkelőségek. Az újabb hírek szerint a király nem vesz részt a békelyi uradalomban rendezendő vadászatokon, hanem Kőszegről visszatér Schönbrunnba. A német császár, a szász király, Lipót bajor herceg d. u. 5 órakor utaznak el Mohács felé, hová szept. 22-ikén hajnali 2 óra körül érkeznek, s a Dunához, az „Orient” hajóhoz hajtanak. Szept. 23—25-ikén vadászatok Békelyen. Szept. 25-ikén utaznak el a fejedelmi vendégek.

Kőszeg és Szombathely közt 160,000 ember van összpontosítva, oly haderő, minőt eddig nem alkalmaztak hadgyakorlatoknál. Az idegenek özönlése már megkezdődött. Bécseből is sokan érkeztek Kőszegre. A városból minden német jellegű eltávolítottak; az utcák neve csak magyarul olvasható, a kereskedések táblái is mind magyarok. A házakon magyar, bajor és német zászlók lengenek. A villamos világlátás is elkészült. Szombathely és Kőszeg közt külön telefon állomást rendeztek be. A német császár lakása mindössze négy szobából áll. A három

uralkodó kísérete maga, — hozzá érve a gyakorlatokra meghívott összes katonai meghatalmazottakat — 84 emberre rug s még nincsen beleszámítva egyetlen főherceg, egyetlen egy tábornok sem. Ennek következtében nem csekély gondot és körültekintést igényel az őt udvari ebédre való meghívások beosztása, annál is inkább, mert a bejelentett számos küldöttség tagjai között mintegy husz titkos tanácsos van. A vasárnap este hat órakor a német császár megérkezése után tartandó udvari ebéd különösen ünnepélyesnek ígérkezik. A hadgyakorlatok főintézősége szigorúan meghagyta, hogy fenyképészeti készülékkel senki külön engedély nélkül a hadgyakorlatok színhelyére ne bocsáttassék.

Fejedelmek vadászatai. A községi hadgyakorlatok után a német császár, a szász király, Lipót bajor és több főherceg a baranyamegyei békelyi uradalomba rándulnak vadászatokra. A fejedelmi vadászok szállását az „Orient” gőzhajón rendezik be, s még több dunai gőzhajó áll rendelkezésre. A vadászatot résztvevő urak valamennyien Albrecht főherceg vendégei lesznek, de a vadászat idejére a háziuri tisztet Frigyes főherceg vállalta magára. A főállomás Főherceglakon lesz, hol 10 lovas postás fogja az érkező sürgönyöket az „Orient” hajóra vinni. A hajók állomáshelye a szertint fog változni, a hol kedvezőbb a vadállomány. Mohács szeptember 24-ikén fényesen föl lesz díszítve. A templom elé diadalkaput emelnek. Misét a pécsi püspök mond. A templomi kart a pécsi vártemplombeli gregoriánus gyermekek férfi énekesekkel vegyest látják el. A német császárt az „Orient” hajóról Kardos főispán fogja kisérni az Izabella földön berendezett lutheránus templomba. A vasutállomást a hajóig villamos világlátással látják el.

Erzsébet királyné Velenczében. Királyné ő felsége e hó 9-ikén délután a legzigorubb inkognitóban Velenczére érkezett, hol több napot szándékozott tölteni. A királyné az Albergo d' Europában szállt meg. A fogadó egész személyzetét utasították, hogy a Hohenembs grófné néven utazó királyné inkognitóját szigorúan rejtve tartják. Megérkezése után a királyné mindjárt tengeri fürdőt vett. Kiséretében vannak Festetich grófné és egy orvos. A királyné nagyon egyszerűen él. Egyik reggel a Café Floriánban időzött, a nélkül, hogy valaki felismerte volna.

Stefánia trónörökösne Magyarországon. Stefánia özvegy trónörökösne legközelebb Koburg Fülöp herceg és Lujza hercegnő birtokára Szent-Antalra érkezik.

A képviselőház szept. 25-ikén tartja első üléseit; szept. 27-ikén pedig Wekerle miniszterelnök benyújtja az 1894-iki költségvetést.

Az ezredéves kiállítás. Munkácsy Mihály lelkes hangú levelet intézett Lukács Béla kereskedelmi miniszterhez, melyben tudatja, hogy a történelmi bizottság kérésére a legnagyobb örömmel engedi át a történelmi csoport számára a „Honfoglalás” című képhez készített összes tanulmányait és vázlatait. — Kongresszusok a milleniumi kiállítás alatt bőven lesznek. Már most be van jelentve a kiállítási irodában egy nemzetközi cukoripari, nemzetközi biztosítás-

ügyi és országos iparoskongresszus. — A kiállítás-építkezési bizottság elhatározta, hogy a képzőművészeti kiállítás céljaira a Stefánia-úti letelejési díszes csarnokot építenek, mely állandóan műcsarnokul szolgálhatna. Ezzel kapcsolatban felmerült az eszme, hogy legelőszörűbb volna a jelenlegi műcsarnokot a kereskedelmi múzeum céljaira megszervezni. A terv a kereskedelemügyi miniszter elé terjesztett, ki ez ügyben legközelebb már dönteni fog.

A nagyváradi Szent-László-szobor. Szent-László király városában, Nagy-Váradon, végre művészi értékű szobor őrt a város, a dús püspökség és káptalan alapítójának emlékéért. A Schlauch bíbornok-püspök által készített ércszobrot e hó 11-ikén délelőtt egyházi pompa közt avatták föl a Szent-László-téren. A szobor Tóth István műve s általában elismeréssel találkozik.

Az alak 3 méter magas, fején királyi koronával, baljában egyenes kard, jobbja csung csatabárdja, lábai pánczélosok, a köpeny művészi redőkbe szedve. Kettős rács veszi körül a szobrot, mely arccal keletre áll. A leleplezés 9 órakor délelőtt kezdődött a Szent-László-templomban, melyet nagy számú közönség foglalt el. A szép nagy tér házain lobogók lengtek s ezernyi sokaság gyűlt össze. Az ünnepi misét Schlauch püspök mondta, az innapi beszédet, mely a hős királyt dicsőíti, Nagyely kanonok tartotta. Mise után a bíbornok püspök az összes papág kíséretében kivonult a szoborhoz, azt felszentelte és megáldotta. A szobor gondozása az újvárosi róm. kath. plébánosra bízott. A szobor összesen mintegy 12,000 forintba került s Nagy-Váradnak díszére válik. Délben szükebb körű ebéd volt a bíbornoknál, melyen úgy az áldozatkész egyházfelügyelő, valamint a derék szobrászt, Tóth Istvánt ünnepelték.

Oltárszentelés Budapestén. A belvárosi főplébánia-templomban e hó 10-ikén délelőtt szentelték fel az új főoltárt, melyet a főváros ajándékozott. Az ótár méter magas oltár egészen majolikából van összeállítva s ép úgy színeze, mint a templom belseje. Az oltár több miniatúr tornyocskában végződik. Az oltár közepén körül több remek művű relief képek vannak elhelyezve, s mindegyike egy-egy bibliai jelenetet ábrázol. Vaszary Kolos hercegprímás, pont fél 10-kor teljes bíbornoki ornátusban érkezett meg a templom főbejárta elé, titkája, dr. Kohl Medárd kíséretében és rögtön hozzá fogott a szentelési szertartáshoz. Végül a hercegprímás ünnepi szent misét mondott az új főoltáron. Délután két órakor a belvárosi plébánián banket volt a fővárosi bizottságának tiszteletére.

Királyi csontok megvizsgálása. Havranek székesfehérvári polgármester az ottani Szent-István-bazilika alapfalai közt talált csontokat, az ott porladó régi magyar királyok testének maradványait, tudományos vizsgálatra ideiglenesen átengedte dr. Török Aurélnak, az antropológiai múzeum igazgatójának. Török Aurél vizsgálatra fel akarja hozatni Budapestre a csontokat, ha ugyan ebbe is beleegyeznek Székesfehérvár közönsége.

Királyi Pál mellészobra. A főváros törvényhatósága az új városháza közgyűlési terme számára Kiss György szobrásznál megrendelte Királyi Pál volt bizottsági tag és a Pesti Napló egykori szerkesztőjének mellészobrát. Kiss már márványból is kifaragta a szobrot, s a napokban a közgyűlési teremben helyezik el.

A mensa academica. A budapesti egyetemen jó-tékony célú alapítványra gyűjtenek, a mensa academica, akadémiái asztala, melynek eredete a régi egyetemi életből való, mikor a tanulók családias viszonyban éltek, s együtt étkeztek. Most újra fölevenítik ezt az intézményt, mint a jótékonyt, egyik eszközt, a szegényebb tanulók segélyezését. Nincs kétség, hogy az ifjúság társadalmi életére és erkölcsére néve is meglesz a hatása. Az egyetemi ifjúság átmulatja fiatalága éveit, vagy átkínálja; mulat vagy nélkülöz, s általában csak ritkán tanul. A mensa academica egymáshoz közelíti a fiatalágot s megkönnyíti életét. Az egyetemi hatóság lelkes fölhívást intézett a közönséghez, kérve támogatását a jótékony intézményhez. A fölhívásnak már is öröndetes eredménye van. Breznay volt rektor 2000 forintot adott, s kivüle már sokan járultak kisebb nagyobb összeggel az alaphoz. Dr. Wodianer Albert ezer forintot küldött.

A cholera országjárta öröndetesesen csökken. A szept. 13—14-ike közti huszonegy óra alatt 14

közönségben fordultak elő szörványos esetek. Budapest napok óta egyetlen gyanus eset sem mutatkozott, s a barak-kórházak urresek. Az iskolai tanítás azonban csak októberben kezdődnek.

* Megvétele kerestetik Fényes Elek: Magyarország geographiai szótár. — Eladni szándékozik sziveskedjenek ebbeli szándékukat az ár megjelölésével együtt szerkesztőségünknek tudomására juttatni.

HALÁLOZÁSOK.

KÖVÉR LAJOSNA, szül. Komlóssy Ida, a nemzeti színház nyugalmazott tagja, néhai Kövér Lajos színműró özvegye, meghalt e hó 11-ikén, Budapestben, 68 éves korában. A hegyes évek elején már játszott kisebb szerepeket, de nagyobb sikereit a hatvanas években, mint drámai színésznő érte el. Sokat vendég szerepelt a vidéken még akkor is, mikor már mint a nemzeti színház tagja, nyugalomba vonult. Halálát egyetlen leánya, Kövér Ilma gyászolja, ki mint novella- és regényíró ismeretes.

PAVLESICS JÁNOS, nándorfehérvári címzetes püspök és auranai perjel, meghalt Zágrábban, 79 éves korában. A zágrábi érsek halála óta ő vezette az érseki egyházmegye ügyeit. Károlyvárosban született, hol később káplán és plébános lett. 1854 óta a zágrábi káptalan tagja. Kevésbé Mihálovics József zágrábi érsekké történt kinevezetése után provicarius, majd 1871-ben nagyprépost és nándorfehérvári és szendrői püspök lett. Kralj püspökné 1878-ban történt halála után perjelle nevezetett ki; azonfelül érseki generális vicarius és a szent-széki elnöke gyamant szerepelt. Méltóságánál fogva tagja volt a főrendiháznak, mint auranai perjel pedig tagja a horvát tartománygyűlésnek is.

Elhunytak még a közelebbi napokban: CSATÁR ZSIZMOND, volt képviselő és ügyvéd, 56 éves korában, a pest megyei Harasztiban. Viszontagságos élete volt, de mindig talpra tudott állani; Csongrádon, Belényesen, Órkényben tanítóskodott; az utóbbi helyen aztán jegyzőnek választották, később pedig ügyvédkedett. Majd országgyűlési képviselő lett, s Csongrádot, Czegledet, legutóbb Gyula városát képviselte, de az utolsó választásoknál több kerületben megbukott. Választásokkor mindig saját maga koretese volt, folyton ott tartózkodott a nép közt. A függetlenségi párthoz csatlakozott, de mint antiszemita, a párt nem tekintette tagjának. — SZABÓ FERENCZ, a hegyes tanitóról kecskeméti házának főnöke, gimnáziumi rendes tanár, Kecskemét város törvényhatósági bizottságának tagja, stb., életének 46-dik s tanárságának 24-dik évében, Kecskeméten. — FUTÓ SÁMUEL, bécsi ev. ref. lelkész, az alsó-horsodi ev. ref. egyházmegye tanácsbírája, 1848—49-ik évi honvédszázas, élete 67-ik évében, Bőcsön. — NEDRÉCKY GÁSPÁR, róm. kath. pap, Dömösön, élete 72-ik s papsága 49-ik évében. — KONCZOL JÁNOS, a zirczi járásbíró albirája, 54 éves, Zirczen. — Nagybanai HORNYI GYULA, 1848—49-iki honvédfőhadnagy, bereg megyei volt fősoldabíró, ev. ref. egyházmegyei tanácsbíró, a bereg megyei gazdasági egyesület alelnöke, élete 66-ik évében. — MINDSZENTYI KÁLMÁN, nyug. állami tisztviselő, a szabadságharcban honvédszázas, 68 éves, Komáromban. — IDŐSB SZOKOLAY LAJOS, Heves megye bizottságának és Eger város képviselőtestületének volt tagja, 73 éves korában, Egerben. — TÓTH ZSIZMOND, honorád-abásfalvi unitárius kántor tanító. A 39 évig működött tanító szépen jellemzi, hogy szerény jövedelméből megakarított 1300 forintját alapítványul tette le egyházközségének kepe-megváltására. — DESITS JÓZSEF, nyug. uradalmi tisztartó, Desits Gyula szentgotthárdi kir. közjegyző édes atyja, Szombathelyen, 84 éves. — BANTAY JÁNOS, földbirtokos, 43 éves, Középlakon. — KNOPP LAJOS, a 34. gyalogezred százados, 35 éves, Lőcsén. — KOSSOVICS MÁTYÁS, nyug. uradalmi tisztartó, 73 éves, Győrött. — LOSVAY KRISZTÓF, földbirtokos, Szabolcs megye közeletének egyik kiváló alakja, K-Apátiban. — SPÓNER TIVADAR, Spóner Andor volt-országgyűlési képviselő édes atyja, Tarczalon, 82 éves korában. — SIPEKI BALÁZS JÁNOS, földbirtokos, Gyorokon, 26 éves. — KASZÁS FERENCZ JÓZSEF, Kaszás Ferencz, kapuvári tanár fia, 20 éves, Révfalun. — HENTALLER LAJOS, a hasonló nevű országgyűlési képviselő és H. Pauli Mariska énekesnő fia, kinek Kossuth volt keresztapja. — PUTNOKY ANDOR, földbirtokos H-Budón. — SOMOGYI DANIEL, városi bizottsági tag, 71 éves, Debreczenben. — ARADSKYI GYÖRGY, szabadkai előkelő polgár, 92 éves, Szabadkán. — DERZESENYI LITASSY NÁNDOR, 75 éves korában, Budapestben.

SÁRKÁNY MARISKA okleveles állami tanító, Sárkány Gábor iskolai igazgató leánya, Munkácsán, 22 éves. — SZABÓ JÁNOSNA, szül. Faragó Julianna, 24-dik évében, Csongrádon. — ÖZV. RADECKY LAJOSNA, szül. Klamarik Karolina, 65-ik évében, Losoncban. — GYÖGE SÁNDORNÉ, szül. Dobsa Ilona, 78 éves, Makón.

A „Vasárnapi Ujság”

a hazánkban folyó nagy hadgyakorlatokról s az ezekkel kapcsolatos fejedelmi látogatásokról hű és részletes leírásokat, nemkülönb a hely színére kiküldött saját rajzoló által fölvett és művészileg kidolgozott képeket közöl, számos rajzban mutatván be királyunknak és fejedelmi vendégeinek tartózkodó helyeit s az ott lefolyó nevezetesebb jeleneteket. Így legutóbb megjelent számában számos képpel díszített leírást ad Boros-Sebesről; jelen száma Kőszeget ismerteti, dúsán illusztrált eredeti közleményekkel a következők pedig a hadgyakorlatok és az ünnepélyességek főbb mozzanatait. A rajzokat Cserna Károly, Dörre Tivadár, Jantyk Mátyas és a „Vasárnapi Ujság” más ismert jeles rajzoló művészei készítik.

A „Vasárnapi Ujság”, a legrégebb magyar szépirodalmi és ismeretterjesztő képes lap, eredeti elbeszéléseket és életképeket, részben illusztrálva, közöl Jókai Mórtól, Mikszáth Kálmántól, Baksay Sándortól, Gyarmathy Zsigánótól, B. Büttner Linától, Herczeg Ferencztől, Petelei Istvánról, Rákosi Viktortól, Szivós Bélától, Szomaházy Istvánról, Kazár Emiltől, stb. — A külföldiek közül leginkább az angol, francia, orosz szépirodalom jelesebb elbeszélői műveit mutatja be.

A „Vasárnapi Ujság” társalapja, a most már 39-ik évfolyamában lévő „Politikai Ujdonságok” a hét eseményeit kellő magyarázattal ellátott gondos, hű összeállításban tárja az olvasó elé, s a közönség együtt találja benne mindazt, a mi a napilapokban elszórtan jelen meg, úgy hogy e lap, kivált vidéken, hol a hiányos postajárás a napi értesülést különben és megnehezíti, a napilapokat is lehetőleg pótolja.

A „Politikai Ujdonságok” újabb mint képes-újság jelenik meg, minden száma a napi eseményekre vonatkozó több képet közöl.

A „Politikai Ujdonságok”-hoz „Magyar Gazda” című, kéthetente megjelenő gazdasági és kertészeti lap is van csatolva s ezen felül rendkívül mellékletekkel is bővítve lesz a lapnak hetenként másfél s minden második héten két ívre terjedő tartalma.

ELŐFIZETÉSI FÖLTÉTELEINK.

egész évre föltérre negydedre.
A Vasárnapi Ujság — — — — — 8. — — — — — 2. —
A Világkrónikával együtt — — — — — 10. — — — — — 2.50
A Vasárnapi Ujság és
Politikai Ujdonságok — — — — — 12. — — — — — 3. —
A Világkrónikával együtt — — — — — 14. — — — — — 3.50
Csupán a Politikai Ujdonságok — — — — — 5. — — — — — 1.25
A Világkrónikával együtt — — — — — 7. — — — — — 1.75

Az előfizetések a Vasárnapi Ujság, és „Politikai Ujdonságok” kiadó-hivatalába, Budapest, Egyetem-utca 4. küldendők.

Legelőszörűbb ujság a magyar nép számára

egész évre 2 forint 40 krajczár

„KÉPES NÉPLAP”

megjelen minden vasárnap egy iven, mulattató és tanulószerű tartalommal s a hazai és külföldi politikai tárgyaló rendes rovattal.

egész évre — — — — — 2 frt 40 kr.
félve — — — — — 1 „ 20 „
negyedévre — — — — — „ 70 „

A „Világkrónikát” a „Képes Néplap” előfizetői egész évre 2 frt, félve 1 frt, negyedévre 50 kr. pótdíj mellett rendelhetik meg.

Szerkesztői mondanivalók.

Ősz hajjakkal. Elég esinos, de a sokszor elmondott tárgya szerző nem tudott új életet önteni; különösen a befejezése nagyon bányadt. Az első versszakban egy kis logikatlanság is van. Azt mondja, hogy „eltűntek a fényes álmok, szive hírnév után soha többé nem sováro, gondolata mégis visszazárkódos néha a kis házhoz”. A „mégis” éppen ellenkező értelműt ad

mint a mi itt helyén volna; mert gondolata éppen azért száll vissza a kis házhoz, mert többé nem háborgatják a fényes álmok s a dicsvány csalóka képe.
A. Maróth. B. B. L. köszönettel vettük, s legközelebbi számunkban közöljük.

Melyik napilapra fizessünk elő?

Gazdag tartalmánál, nagy terjedelménél fogva a legelőszörűbb magyar lap az

„EGYETÉRTÉS”

a mely az új évvel immár 27-ik évfolyamába lépett. Ez a magyar olvasó közönség lapja. Hiteles forrásból származó értesüléseinek gyorsasága, alaposága és sokasága, rovatainak változatosága, kitűnősége, a különböző olvasmányok gazdag tárháza tették az „Egyetértés”-t népszerűvé.

Az országgyűlési tárgyalásokról a legrészletesebb s e mellett tárgyalos hű tudósítást egyedül az „Egyetértés” közöl.

Gazdasági rovata elismert régi tekintélynek örvend. A magyar kereskedő s gazdaközönség nem szorul többé idegen nyelvű lapra, mert az „Egyetértés” kereskedelmi s tőzsdei tudósításainak bőségével és alaposágával ma már nem versenyezhet más lap. A kereskedő, az iparos s a mezőgazda megtalálja mindazt az „Egyetértés”-ben, a mire szüksége van.

Változatosan szerkesztett tárczájában annyi regényolvasmányt ad, mint egy lap sem. Kéthárom regényt közöl egyszerre úgy, hogy egy el alatt 30—40 kötetnyi regényt, részint eredeti, részint a külföldi legjelesebb termékeket, jó magyarsággal fordításban kapnak az „Egyetértés”-ben. A ki olvasni valót keres és a világ folyásáról gyorsan és hitelesen akar értesülni, fizessen elő az „Egyetértés”-re.

Az „Egyetértés” 1893 január 1-én 27-ik évfolyamába lépett s így egyike a legrégebbi napilapoknak.

Felélő szerkesztő: Csávozszy Lajos.

Az „Egyetértés” előfizetési árai:

Egy óra — — — — — 1 frt 80 kr.
Három óra — — — — — 5 „ — „
Félve — — — — — 10 „ — „
Egész évre — — — — — 20 „ — „

A szerkesztőség: Szerecsen-utca 35. szám.
A kiadóhivatal: Dalszínház-utca 1. szám.
BUDAPESTEN.

Mutatványszámot a kiadóhivatal ingyen és bérmentve küld.

Magyar királyi államvasutak.

Hirdetmény.

A m. kir. államvasutak Belgrád és Sabác között közlekedő gőzsei 1. évi szeptember hó 15-étől kezdve az alább közölt menetrend szerint fognak közlekedni:

Felfelé.

Minden vasárnap, kedden és estitűrtőkön (első menet szeptember 17-én).

Indulás Belgrád reggel 7 óra — p.
„ Unka* „ 8 „ 30 „
„ Barics Uscse* „ 9 „ 15 „
„ Obrenovics* „ 10 „ — „
Érkezés Sabácra d. u. 2 „ — „
* Ladikállomások.

Lefelé.

Minden hétfőn, szerdán és pénteken (első menet szeptember 15-én).

Indulás Sabác reggel 7 óra — p.
„ Obrenovics „ 10 „ — „
„ Barics Uscse* „ 10 „ 30 „
„ Unka* „ 11 „ — „
Érkezés Belgrádra déli 12 „ — „
* Ladikállomások.

Budapest, 1893 szeptember 9-én.

A „Franklin-Társulat” kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtáránál kapható:

SEGITS MAGADON ÉS ISTEN IS MEGSEGÍT

A ROCHDALEI BECÜLETES TAKÁCSOK TÖRTÉNETE ÉS SIKEREI

G. J. HOLYOAKE MŰVE UTÁN

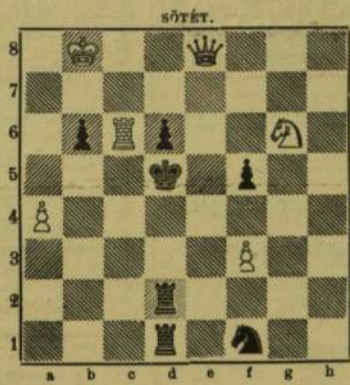
ÁTDOLGOZTA

BERNÁT ISTVÁN.

Ára füzve 30 kr. — Postán bérmentve megküldve 35 krajczár.

SAKKJÁTÉK.

1793. számú feladvány. Heathcote G.-tól.

Világos indul s a harmadik lépésre matot mond.

Az 1785. számú feladvány megfelejtése

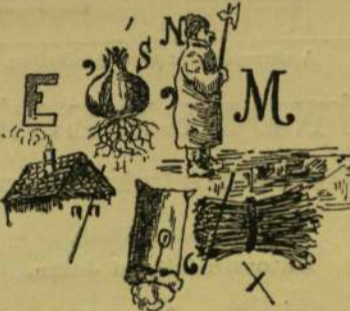
Blumenthal O.-tól.

Megfejtés.

Világos. Sötét. Világos. a. Sötét.
1. V1—f2 ———— Ka8—b8: (a) 1. V1—f2 ———— c7—c5
2. V2—b2 ———— t. sz. 2. V1—f7 stb.
3. Vb2—b7—h8 mat.

Helyesen fejtették meg: Budapest: K. J. és F. H. — Andor S. — Kovács J. — Ung-Tarnócson: Németh Péter. — Kecskemét: Balogh Diana. — Nagy-Kőrös: Kovács L. — A székesfehérvári sakk-kör. — A pesti sakk-kör.

KÉPTALÁNY.

A „Vasárnapi Ujság” 36-ik számában közölt képtalány megfejtése: Balsors üldöz engem.

Heti naptár, szept. hó.

Nap	Katholikus és protestáns	Görög-Orosz	Israelitá
17 V. A 17 Lambert p.	A 16 Lambert	5 C 16 Zakar.	7
18 H. Kup. József hv.	Titus	6 Mihály cs.	8
19 K. Janár vt.	Jamár	7 Szocson	9
20 S. Euzták vt.	Euzták	8 Kisassz. n.	10 Jom. I.
21 C. Máté apost.	Máté	9 Joák. Anna	11
22 P. Vill. Tam. pk.	Móricz	10 Menodóra	12
23 S. Linus pk. vt.	Tekla	11 Teodóra	13 S. II.

Holdváltás 7 Holdtálla 25-én 9 óra 23 pk. este.

Felélő szerkesztő: Nagy Miklós.

(L. Egyetem-tér 6. szám.)

Henneberg G. (cs. kir. udv. szállító) selyemgyára Zürichben, privát megrendelőknél közvetlenül szállít: fekete, fehér és színes selyemszöveteket, méterenként 45 krtól 1 ft 65 krig, postabér- és vámmentesen, sima, csikos, kozkázott és mintázottakat, damasztot stb. (mintegy 240 különböző minőség és 2000 különböző szín s árnyalatban). Minták póstaforulóval küldetnek. Svajczba címzett levelekre 10 kros és levelezőlapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. (1)

The Mutual

new-yorki életbiztosító társaság.

3511. sz. kötvény (nem tontina).

Biztosított összeg: 5,000 dollár.

Évi díj: 137.50 dollár.

Nyeremény-szaporulat az első 20 év alatt 3,746.74 dollár
„ „ „ második „ „ 5,382.26 „
„ „ „ az utolsó 5 „ „ 871.00 „
összesen 10,000.00 dollár

A befizetett díjak összege 6,187.50 „
A díjakon felüli nyereségtöbblet 3,812.50 dollár
Biztosított összeg 5,000.00 „
A költségeken felüli nyereség 8,812.50 dollár

Az első 20 évbeli nyereségek a befizetett díjak 136 %-át a második 20 „ „ pedig „ „ 196 %-át teszik ki.

A kötvény biztosítási értéke a nyereségek által 15,000 dollárra szaporodott, vagyis megháromszorozódott.

Díjtáblázatokkal és bővebb felvilágosításokkal szolgál a

Magyarországi vezér-igazgatóság:

Budapest, Bécsi-utca 5.

Legjobb és Leghíresebb
Pipere Hőlgypor
La VELOUTINE
Különleges Rizsporr
BISMUTAL VEGYÍTVE
CH. FAY, ILLATSERÉSZ,
PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

WEINWURM ANTAL
tenykepesz első magyarországi
chemigraphiai műintézete
Budapest, IV., Karoly-utca 3.
készít mindennemű
cinkkedrésű dűzöt
autotypia, phototypia,
chemigraphia és chro-
motypia utján. Alap-
rajzok, térképek, hi-
szenetek fotolitográfiái
sion a legúj-
nyosab-
ban sok-
sorosít-
tatnak.
Külön
berendezés
házonkivül
való fény-
képfelvéte-
lekre.

BUDAPESTI CZÉGEK.

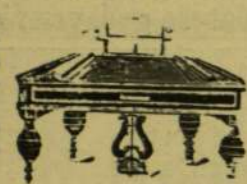
HABITS ANTAL

hangszerész és különleges szimbalom-készítő

a fő- és székvárosi zeneiskola szillitója.

Budapest, VII., Erzsébet-körút 42. sz.

Ajánlja szak-
szerű tapaszt-
alatai szerint
javított és sa-
játkezűleg ké-
szített erős
és tiszta
hangu
czim balmait
valamint mindennemű

hangszerek
raktárát.
Szolid
kiállítás!
Jutányos
árak.

Arjegysek kívánatra
ingyen és bérn.

Az 1890: XIV. törvénycikk alapján létesített

MAGYAR IPAR- ÉS
KERESKEDELMI BANK-
RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG.

Budapest, V., nádor-utca 4. sz.

Teljesen befizetett részvénytőke 8.000.000 frt.

V-VI. ker. fiókosztály
Podmaniczky u. 2.
(Váci-körút sarkán.)

VI-VII. k. fiókosztály
Teréz-körút 2.
(Király-utca sarkán.)

Hoffmann és Schlosser

butorkereskedők, kárpitosok és díszítők

BUDAPESTEN,

IV. ker., Hatvani-utca 11. szám, I. emelet,
(a Nerula-féle üzlet melletti palota).

Képes árjegyzékeket ingyen és bérn.

Legolcsóbb ezüst!

A királyi zálogházban nagyobb részletekben vásárolt régi
ezüstöt eladok, latonként 1 frt 5 kr.-tól kezdve fölfebb.
Ugyszintén aranyemlék, drágakövek és órák, a legol-
csóbb árákon, nálam folyton raktáron vannak.

HEUFFEL,

Koronaherceg-utca 7, az udvarban balra.

Toronyórákat

legolcsóbban, legújabbban és legjob-
ban készít:

Mayer Károly L.

óragyára,

Budapest, VII., Kazinczy-u. 3.

Képes árjegyzékek bérmentve.

A „Franklin-Társulat” kiadásában
Budapesten megjelent és minden
könyvtárnál kapható:

Az Atlasz-család.

Regény.

Írta: Csiky Gergely.

Ara füz 2 frt.

Budapest, Múzeum-körút 5. sz.

házban lévő

cipész-üzletben

mindennemű lábbelik készítése mellett külön-
sen berendeztem magamat az

egyéves önkéntesek

rézére szükséges lábbelik kiállítására.

Huszár-cizmák, honvéd és közös had-
seregbeli baka-cizmák és bakancsok,
tűzérségi és mindennemű egyenlábellek,
a lehető legjobb minőségben, lehető jutányos áron
gyorsan és pontosan készíttetnek.

Lőrincz István.

A BUDAPEST-

TERÉZVÁROSI TAKARÉKPÉNZTÁR

RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG.

Trodái: VI. Andrassy-út 5. (saját házában)

Befizetett részvénytőke: 2.500.000 korona.

Elfogad betéteket takarékbetétí könyvecskék
és pénztári jegyek ellenében 4%-os kamato-
zással, valamint folyószámlában (Check-szám-
lán). (A 10%-os betétkamataadót az intézet fizeti.)

Leszámítól váltókat, előlegeket nyújt ér-
tékpapírokra, megbízásból teljesíti min-
denféle értékpapírok vételét és eladását,
a legelőnyösebb feltételek mellett.

Ujjonnan nyitott váltóüzlete bármely, a bank-
ügyletbe vágó, megbízásokat elintéz.

Üzleti órák: délelőtt 1/2-1-ig, délután 3-5-ig.

39. SZÁM. 1893.

BUDAPEST, SZEPTEMBER 24.

40. ÉVFOLYAM.

Előfizetők: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt
POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt félre - 6 *

Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre 8 frt
félre - 4 *

Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK { egész évre 5.-
félre - 2.50

Külföldi előfizetőkhez a postailag
meghatározott viteldíj is csatolandó

A KÖSZEGI ÜNNEPNAPOK.

NEM CSUPÁN Magyarország, de az egész mű-
velt világ szeme figyelemmel csüggött
egy álló hétig Kőszegen, e kisded határ-
széli városkán. S ez igen természetes, mert a
város főhadiszállása volt egy olyan tábornak, a
melyhez fogható még alig gyűlt össze hadgya-
korlatra. Száznegyvenezer embert számlált az
a hadsereg, mely Kőszeg környékén egész ko-
molyan játszott a nagyszabású háborús
színjátékot, melynek igazán fejedelmi néző-
közönsége volt.

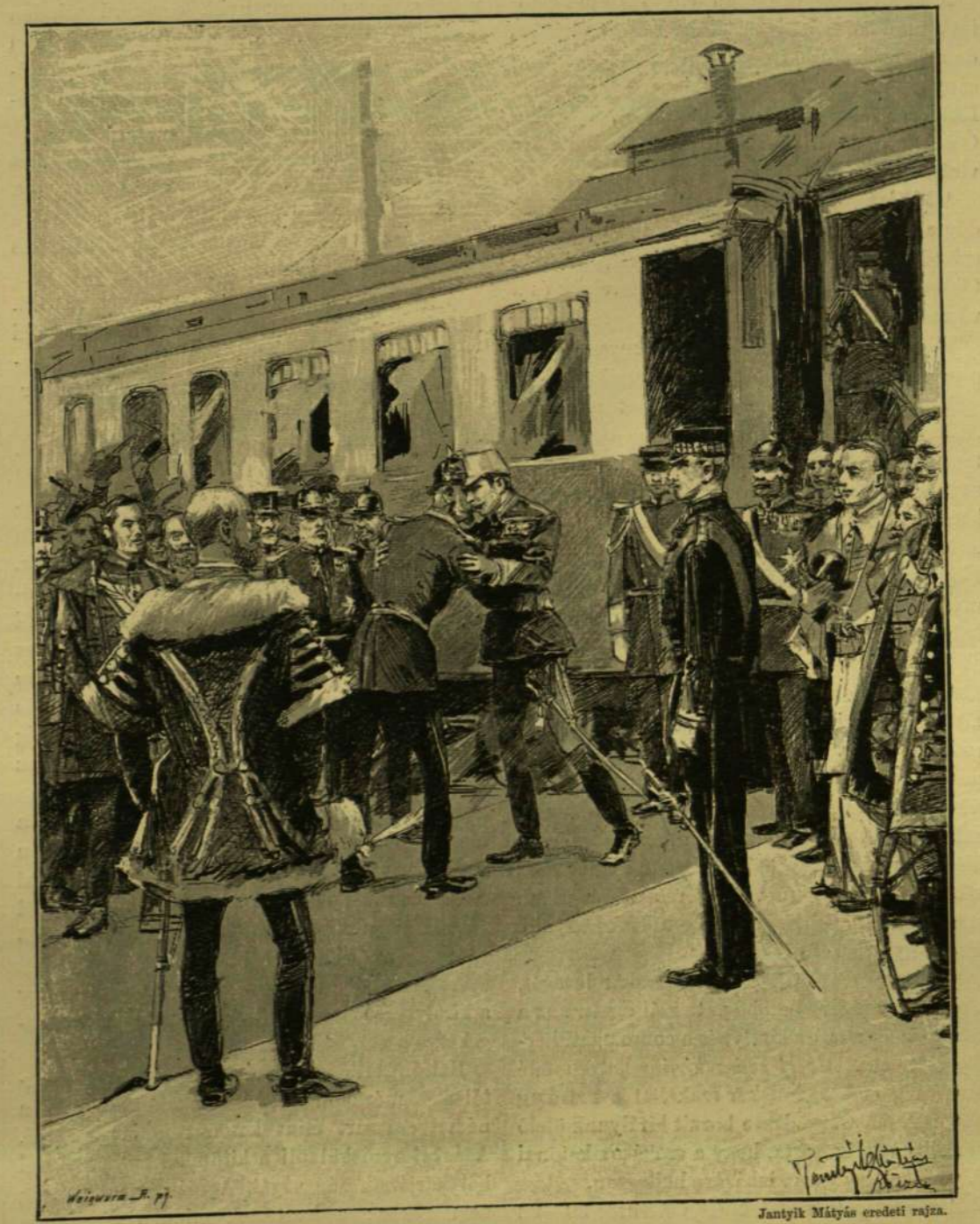
A kőszegi ünnepnapoknak világtörténelmi
jelentőségét épen az adja meg, hogy királyunk
vezetése alatt nemcsak az uralkodóház tagjai
jelentek meg nagy számmal a hadgyakorlaton,
hanem ott volt két hatalmas európai uralkodó:
II. Vilmos német császár és Albert szász király
is. Az ő megjelenésük egyúttal tüntetés volt a
hármasszövetség és Európa békeje mellett.

Szinte csodálatos, hogy Kőszeg mennyire be-
vált e pár nap alatt királyi székhelynek. Előse-
gítette ezt páratlan szépségű fekvése s maga-
nak a városnak elrendezése. A király és feje-
delmi vendégei lakásánál szolgáló katonai alreál-
iskola a város szélén hatalmas park közepén
fekvő épület, mely úgyszólván uralkodik az egész
város fölött. Ehhez az épülethez a vasúti pálya-
háztól a város főterén keresztül harmadfél kilo-
méter hosszú, fasorokkal szegélyezett út vezet, a
mely igen alkalmas a díszítésre.

A vasvármegyei tisztviselőkből alakított ren-
dező bizottság, a melynek élén Radó Kálmán
főispán, ez a kiváló tapintatú és ritka erélyű
férfi működött, a város fölékesítésében és az
előkészületek megtételében bámulatra méltó
munkát vitt véghez.

Kőszeg városa ragyogó képet nyújtott. Fő-
utcáját valóságos diadalúttá alakították át. A
szerény vasúti pályaház tőzsomszédságában
sátorszerű királyi várótermet rögtönöztek. A
szellős pavillon vörös és kék bárosny drapériái-
val, ormán lengő sok, apró, nemzeti színű lobo-
góival igen díszes volt.

Mindjárt a pályaház mellett, a Gyöngyös
patakon át vezető vashíd előtt emelkedett az
első diadalkapu, melyet Vas megye közön-
séje állított. A fenyő-galyakkal díszített kapu-
zat bolthajtása fölött óriási magyar korona
nyugodott.

A KÖSZEGI ÜNNEPNAPOK. — VILMOS CSÁZÁR MEGÉRKEZÉSE KÖSZEGRE SZEPT. 17-ÉN.
Jantyk Mátys eredeti rajza.

Rövidített levél- vagy sürgönyezim:

GAZDASÁGI GÉPGYÁR BUDAPEST.

Gazdasági Gépgyár részvény-társulat

BUDAPESTEN.

Gyártelep: Külső Váci-út 7. szám.

Ki mint vet:

úgy arat.

Minden gazda, a ki a legelőnyösebb szerkezetű
vetőgépek beszerzése iránt érdeklődik, kimerítő
felvilágosítást nyerhet gyárunk igazgatóságánál.

Terjedelmes árjegyzékekkel, a gazdaság összes ágazatá-
ban szükséges gépezetekről, díjmentesen szolgálunk.

Hirdetések felvétetnek a kiadó-hivatalban, Buda-
pest, IV. kerület, Egyetem-utca 4. szám alatt.